

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **109**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

3

OŽUJAK
2017

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski
planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
http://www.hps.hr

Uredništvo

E-mail adresa
za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Tisak

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotičeva 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
Ivan Hapač
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec
Damir Šantek
Klara Jasna Žagar

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

h t t p : / / w w w . h p s . h r

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom elektroničke ili redovne pošte. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati u digitalnom formatu (elektroničkom poštom, na CD-u ili DVD-u, u originalnoj veličini (bez smanjivanja), ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade teksta. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, treba biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka

je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, elektroničkom poštom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Godišnja pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

108 Je li planinarstvo sport?

123 Velebitski ditiramb

131 Mont Blanc – i to se može kad se hoće

135 Međunarodni dan planina i nepoznati Papuk

Sadržaj

Članci

108 **Je li planinarstvo sport?**

Alan Čaplar

120 **Velebitaški nestašluci**

prof. dr. Željko Poljak

123 **Velebitski ditiramb**

Klara Jasna Žagar

131 **Mont Blanc – i to se može kad se hoće**

Mirta Grandić

135 **Međunarodni dan planina i nepoznati Papuk**

Nada Banović

Rubrike

139 **Speleologija:** 60. obljetnica Komisije za speleologiju HPS-a, Izložba »Putovanje kroz povijest speleologije«, SO HPK Sveti Mihovil organizirao izložbu, Aida Barišić – nova pročelnica Komisije za speleologiju HPS-a, Održan ispit za naziv speleolog na Baškim Oštarijama

145 **Nova izdanja:** »Komisija za speleologiju 1956. – 2016.«, Velebiten, br. 51, Umjetna stijena za sportsko penjanje u Jastrebarskom

147 **In memoriam:** Vojko Sanković – sjećanje na »dobrog duha« Učke

148 **Vijesti:** Izrazito bogata godina iz pazinskih planinara, »Med morjem in gorami«, Kapelaši održali redovnu godišnju skupštinu, Predbožićna šetnja Bilogorom 2016., 19. Vinčekov pohod – prava zimska avantura, Firinger i Eger bili su Osječani

154 **Kalendar akcija**

Tema broja

Je li planinarstvo sport?

Naslovnica

Spuštanje u jamski sustav Lukina jama – Trojama na sjevernom Velebitu, foto: Darko Bakšić

Je li planinarstvo sport?

Alan Čaplar, Zagreb

Sudjelujući kao predavač na raznovrsnim školama i tečajevima u HPS-u, redovito pitam polaznike osjećaju li se kao sportaši i je li po njihovu mišljenju planinarstvo sport. Pitanje uvijek zbuni publiku, a odgovori su uglavnom podijeljeni. Razmislite i sami, što biste vi odgovorili? Ako mislite da planinarstvo nije sport, što biste odgovorili da vas, na primjer, liječnik pita bavite li se kakvim sportom? Vjerojatno da aktivno planinarite, želeći time potvrditi da vodite zdrav život. Dakle, planinarstvo možda ipak jest sport?

Pitanje je li planinarstvo sport postoji otkad i samo planinarstvo. Pa ipak, nema mnogo zapisa o tome u našoj planinarskoj literaturi, a gotovo svatko donosi svoj sud na temelju osjećaja, bez šire i dublje analize.

Burne tridesete godine

Prvi je o dodirnim točkama planinarstva i sporta pisao Ivan Krajač u članku »Rab i zimski šport« (Hrvatski planinar, 1929, br. 1, str. 20) govoreći o potencijalima za razvoj zimskog sporta, odnosno turnog skijanja na Velebitu i na – otoku Rabu. Njegovo stajalište o tome je li planinarstvo sport nije sasvim jasno, no povezanost turizma, sporta i planinarstva može se razabrati iz zaključka da se »zimsko-športski turizam logički mora osloniti na ljetni turizam, alpinizam (planinarstvo) i iz njega nužno logički rasti.«

Mnogo konkretnije stajalište Krajač iznosi u članku »Planinarstvo i turizam« (HP, 1933, str. 33): »Planinarstvo ima u sebi elemenata športa i turizma, ali nije istovjetno ni s jednim ni s drugim. Ono je po samoj svojoj naravi autonomno kulturno

ALAN ČAPLAR

Sportski događaj, kulturna priredba ili turistički obilazak atraktivne destinacije?

ALAN ČAPLAR

djelovanje, kojega socijalna funkcija leži u glavnom u odgojnom smjeru, a psihološka u ličnom zadovoljenju. Nepresahnjivi, apsolutni i nezavisni njegov izvor jest: prirodna ljubav prema prirodi uopće i ljubav prema alpskom činu. Planinarstvo kao takovo nije puki sastavni dio koje druge srodne kategorije kulturnog djelovanja, nego je samo u sebi i idejno i organizaciono podpuno samostalno. Osnovica mu nije komercijalna, a osnovano je na idealističkoj pionirskoj požrtvovnoj djelatnosti jakih pojedinaca, koji stvaraju planinarstvo.«

Tema je bila zanimljiva i široj javnosti pa je urednik Hrvatskog planinara i predsjednik HPD-a Josip Pasarić održao 11. ožujka 1932. na zagrebačkoj radiostanici (!) opsežno predavanje o pitanju je li planinarstvo sport, a svoj elaborat objavio je poslije u članku »Planinarstvo i sport« (HP, 1932, br. 5, str. 146). Govoreći o obilježjima HPD-a, Pasarić navodi da ono od početka ima »narodno, kulturno i planinarsko obilježje« te da »odgaja ne samo u tjelesnom, nego i u duševnom, etičkom i estetskom pogledu«, pa navodi – zanimljivo – da engleski Alpine Club ne može biti uzor HPD-u jer »nema narodnog i odgojnog značaja«. U daljnjem

tekstu navodi razna stajališta i argumente u prilog tome da je sportsko djelovanje u alpinizmu štetno, npr.: »Pobuda pravog sportskog djelovanja leži u težnji da se postigne lično odlikovanje i priznanje. Takovi su sportovi: nogomet, hazena [rukomet, op. a.], tenis, skijaštvo. Kod njih su glavne značajke: sustavni trening, težnja za što većim ličnim uspjehom i prema tomu nadmetanje. Pored onoga, što se čini, kod sporta igra odlučnu ulogu vrijeme, za koje se taj čin izvodi. Ali pri takovom se natjecanju napose kod nogometa razvija nerijetko bezobzirna i surova igra, koja se katkada svršava brutalnim ispadima i fizičkim razračunavanjima. Sve se više javljaju ekscesi puke tjelesne snage i sport se postepeno pretvara u lov za rekordima, a općinstvo i novine kuju u zvijezde pobjednike rekordere, kojih uspjesi sve više potiskuju u pozadinu uspjehe na drugim poljima javnoga i prosvjetnoga života.

Protivnici teze da je alpinizam sport, uporno tvrde, da je alpinizam kulturna pojava, rezultat kulture, što nedvoumno pokazuje povijest njegova razvoja. Njegove su glavne značajke: duševna, idealna i odgojna. On ima svoj izvor u ljubavi prema gorskoj prirodi, u čežnji za njezinim krasotama, a

Umberto Girometta: Speleologija je sport i znanost

Prvi planinar u Hrvatskoj koji je analizirao odnos kretanja u planinama i sporta bio je »otac planinarstva u Dalmaciji«, splitski profesor Umberto Girometta. U Izvješčaju Velike realke u Splitu za školsku godinu 1911. - 1912. on piše o špiljarskoj sekciji koja djeluje u Realki ističe: »Svrha je ovoj sekciji dvojaka, a može se u kratko označiti: šport i znanost. Ako je športu definicija »djelatnost, pri kojoj se naše tijelo giblje i koja iziskuje posebnih tjelesnih i duševnih sposobnosti, a tjera se radi veselja, koje pruža« - onda je pohađanje špilja bez sumnje šport u potpunom smislu riječi. Tijelo je u kretanju dok se dođe do špilju, dakle kod hodanja i penjanja po brdu — jer ne vode do njih ceste kao i osobito kod rada pri zalazu i uspinjanju, kad treba da se svaki dio tijela giblje prema svrsi, da se ugne i pruža, da se hvata, drži, upire, penje itd. Da pri tome treba posebnih tjelesnih i duševnih sposobnosti, jasno je: treba snage i vještine da se pređu teška mjesta, treba ozbiljnosti i odvažnosti kud polaza u nepoznate dubine, opreznosti i odlučnosti u pogibli, domišljatosti i ustrajnosti dok se ne svladaju sve zapreke. Sve to pak pobuđuje neko osobito zadovoljstvo, koje on ističe iz upotrebljavanju nabrojanih svojstava, kao što pruža i uživanje u gledanju divnih prirodnih oblika. Ko se je uspinjao po planinama, po strmim stijenama, kamo teško dopire noga ljudska, taj razumije taj ushit, kojim se s vedrih visina gleda u veličanstvenu gorsku prirodu i u duboke nizine. Svijest vlastite snage i osjećaj ljepote, koja te okružuje, uapunja srce ujedno nekim dobitničkim zadovoljstvom i zanosom radi neuaslucueuili cara. Takova je eto sreća i »špiljarima« jedina nagrada za sve pretrpljene napore. A bogata je ta nagrada, jer inače ne bi oni poslije šest dana školskog rada mješte počivanja ili kakve nedjeljne zabave pohrlili s onakim oduševljenjem na ove ekskursije ne mareći za buru, kišu ili sunčanu žegu, ni za teret opreme i tegotne pute, a da kasnije u krugu svojih ne prestaju pripovijedati sa sjajnim očima o novom svijetu, što su ga gledali!

Uz sami šport ima pak špiljarski odio i znanstvenu svrhu, a iz toga, što se ona ovdje spominje u drugom redu, ne smije se zaključiti, da je manja po vrijednosti. Kao što je alpinistika donijela plodova na korist znanosti povećavši znanje u geografiji i geologiji, zoologiji i botanici, meteorologiji i klimatologiji, tako je i špiljarski šport pozvan da koristi znanosti, a to ne samu podacima, koje ona može dobiti od alpinistike, već pri kazivanjem i otkrivanjem slabo ili nimalo poznatih prirodnih tvorevina i njihovih bilinskih i životinjskih stanovnika, spoznanjem špiljskih oblika i tumačenjem njihovog postanka, a osobito rješavanjem problema kraške hidrografije u svezi s ostalim kraškim pojavama, što je ne samo važno za znanost, već ima i golemu praktičnu vrijednost za sve kraške zemlje. Tim je već označeno, koja je bila opća znanstvena zadaća špiljarskom odjelu.«

s tom ljubavi i čežnjom stoji u uskoj vezi želja za poznavanjem čarobnih gorskih krajeva, novih prilika i neznanih ljudi. Po tom je osnovka planinarstva estetska i eugenetička, a rezultat spoznaja i odgoj.

ALAN CAPLAR

Planinarstvo sadrži tjelesnu aktivnost i ima učinak na zdravlje – baš kao i svaki (drugi) sport

Prema tomu, alpinizmu u širem smislu manjkaju dvije glavne pretpostavke sporta: natjecanje i mjerenje snage s drugima. Planinari nadalje ne prosuđuju svoje uspone po vremenu u kojem se ovi izvode, pa ni po drugim vanjskim znakovima. Što njima planinarski uspon čini vrijednim, to su dojmovi, što ih donose kući i dalje prerađuju, a te dojmove jedan nalazi u lagodnom penjanju po utrtim stazama, a drugi više u svladavanju zapreka i naponu svih duševnih i tjelesnih sila na strmim obroncima i stijenama visokih planina.«

Već je tri godine poslije u HP-u objavljena nepotpisana zabilješka pod naslovom »Smije li se njemačko i austrijsko alpinsko udruženje ubrojiti među sportska udruženja?« (HP, 1935, br. 10, str. 310). U njoj se ukratko prenosi sažetak rasprave koja se u to vrijeme vodila u austrijskoj javnosti i tisku. Navodeći najvažnija ostvarenja društva u istraživanju Alpa, trasiranju putova i razvoju turizma, autor postavlja retoričko pitanje »Je li

sve to zadaća sportskog udruženja?» te nastavlja: »Razne vrste sporta kao što je jahanje, plivanje, veslanje, loptanje, nogomet, mačevanje, laka atletika itd. imaju veliki dio svoga uspjeha i razvoja da zahvale mogućnosti natjecanja i sticanja nagrada i pohvala. Kod planinarstva to sve otpada, ono mu je posve tuđe. [...] Njem-austr. planinarsko društvo nije niti sportsko niti gimnastičko udruženje, u njemu se ne vrše natjecanja niti ono raspolaže doličnim nagradama, u njemu nema mjesta za reklamnu i privlačivu viku – to je kulturno udruženje, društvo za znanstvena istraživanja i prosvjetno djelovanje.«. Nekoliko brojeva poslije tema se nastavlja također nepotpisanim komentarom pod naslovom »Planinarenje nije sport« (HP, 1936, br. 7-8, str. 208), u kojemu se dodatnim primjerima produbljuje stajalište iskazano u naslovu.

Istaknuti planinari i penjači u godinama koje su prethodile Drugom svjetskom ratu također u HP-u iznose svoja mišljenja o vrućoj temi. Slavko Brezovečki (poslije tajnik PSH-a) tako piše: »Penjačko planinarstvo uzalud pokušavaju svrstati u red športa, možebiti zbog toga što ono samo izvana nalikuje na šport.« (HP, 1939, str. 98). Brezovečki je inače bio i nogometaš pa se ne može reći da nije poznao sport.

Stahuljakova analiza i zaključci

Najsistematičnije se temom odnosa sporta i planinarstva bavio prof. Vladimir Stahuljak, tadašnji povjerenik za Hrvatsko planinarsko društvo Nezavisne države Hrvatske. U opsežnom članku »Planinarstvo i šport« (HP, 1941, br. 11-12, str. 250) on uvodno donosi osnovne dileme, iznosi svoja mišljenja o sportu općenito, a zatim to potkrjepljuje citirajući mišljenja istaknutih planinara s početka 20. stoljeća.

»Često čujemo ili čitamo: 'Ovaj ili onaj bavi se planinarskim športom.' Nekoji opet vele: 'Planinarstvo je zdrav šport.' I tako slično. Vidi se dakle, da ima ljudi, koji planinarstvo ubrajaju među športove i analogno tome planinare među športaše. Protivno tome se planinari opet ograđuju od toga, da ih se ubraja među športaše. Pogotovo pak planinarstvo, osobito njegovi ideolozi, vođe, mislioci, pisci, svi tvrde i razlažu, kako planinarstvo nije šport, a planinari nisu športaši.

Što je šport? Šport je sistematsko vježbanje tijela, osobito u stanovitom kojem smjeru, da ono

Organizirani nastup ljubitelja tjelesne kulture?

ojača, a sa stanovitim ciljem, da time nadkrili, nadjača, 'predribla' koje drugo tijelo, koje je u istom smjeru i s istim ciljem vježbano. Športu je dakle glavna karakteristika, bit i srž: utakmica, tj. mjerenje vlastite snage sa snagom drugoga, koga treba pod cijenu najvećeg i skrajnjeg napora svladati i pregaziti. Tko se želi o tome osvjedočiti, neka fotografira izobličena lica trkača tik pred ciljem, izobličena i upala lica plivača na svršetku utakmice upravo iz vode izvučenih, lica i tijela klonulih biciklista na cilju od prijatelja podržavanih, scene rušenja i 'dribljanja' pred goalom, krvave obrane boksača i slično.

A onda neka za promjenu pogleda lica i tjelesa planinara i planinarki na vrhu bilo koje gore: svi su upravo procvali od uživanja, lica su puna zdravlja i rumena a neiscrpljena, tjelesa čila i nakon višesatnog hodanja nema ni traga klonulosti i odmah začinja pjesma, svirka, ples, šala i uopće raspoloženje, koje se pokazuje u svemu obratnim od bilo kakova iscrpljenja. Neka me se krivo ne razumije: nije mi ni najmanje namjera govoriti loše o športu, kojega također treba i koji mase tako vole. Ne podcjenjujem ga nimalo. Tek hoću, da uprem prstom u golemu razliku između športa i planinarstva, razliku u ciljevima, izvedbi i posljedicama, pa da onda iz svega izvedem logični zaključak, da

su šport i planinarstvo različni, dapače oprečni, te prema tome ne spadaju zajedno.«

Na kraju, Stahuljak jednoznačno zaključuje: »Planinarstvo nije šport i ne spada među športove. Ono je ljubav k prirodi, autonomna, kulturna pojava, čisti idealizam, pionirstvo nauke i rodoljublja, estetski užitak, doživljaj i osjećaj i povrh svega čista, prava poezija. Zato je planinarstvu, kao nečem posve zasebnom, potrebno i zasebno mjesto. Ono neka se samo upravlja i vodi! I sposobno je za to. A drugi neka ga svi izdašno podupiru, cijene i promiču. Jer svi ga trebaju.« Stahuljak je to napisao za vrijeme NDH kad ga je državni povjerenik za sport Zebić imenovao svojim povjerenikom u Središnjoj upravi HPD-a (HP, 1941, broj 7-8, str. 195). Zatim je predao ostavku diplomatski sročnim obrazloženjem da je planinarstvo pogrešno uvršteno u sport. Nakon toga na njegovo mjesto došao je ustaša Slavko Prevendar (HP, 1942, broj 3-4, str. 52).

Nakon Drugoga svjetskog rata – sve više sporta u planinarstvu

Prije Drugoga svjetskog rata HPD je uistinu veliko težište stavljao na kulturne komponente svojega djelovanja (istraživanje planina, izdavanje časopisa Hrvatski planinar i literature), a vodeći su ljudi i članstvo očito zazirali od poistovjećivanja planinarstva sa sportom, ali su o tome razmišljali.

Kao što je poznato, nakon završetka Drugoga svjetskog rata formirana su u većim gradovima strogo centralizirana fiskulturna društva. Ustrojem su bila konglomerat svega i svačega, a neka od njih imala su i planinarsku sekciju. Zagrebačke je planinare od 1945. do 1948. donekle objedinjavao Planinarski odbor Zagreba unutar Fiskulturnog saveza Zagreba. Danas sasvim nestvarno djeluje činjenica da je Dinamo (najrazvikaniji sportski klub u državi) imao planinarsku sekciju, koja je priređivala masovne planinarske izlete. Fiskulturna su društva nedvojbeno djelovala na sportskim temeljima pa se može postaviti pitanje

Iz planinarske orijentacije razvio se orijentacijski sport. Kod nas je organiziran u samostalnom savezu, no u susjednim zemljama i dalje je sastavni dio planinarske udruge

Skupina sportaša na visinskim pripremama?

je li planinarstvo, ako to već nije bilo u godinama prije Drugoga svjetskog rata, tada ipak postalo – sport.

U dugom razdoblju od Drugoga svjetskog rata do danas u našem se časopisu pitanjem je li planinarstvo sport najtemeljitiije bavio dr. Željko Poljak. U članku »Sportaši i planinari – dva različita svijeta« (Naše planine, 1964, br. 5-6, str. 137) on ukazuje na negativne strane sporta, razlike i suprotnosti između sporta i planinarstva te ocjenjuje njihovu vrijednost za tjelesno, duševno i moralno zdravlje čovjeka.

»U širokoj porodici fizičke kulture planinarstvo po popularnosti daleko zaostaje za većinom raznih sportskih grana. Šteta je da su kao po pravilu najpopularniji baš oni sportovi, čija je vrijednost u smislu masovne fizičke kulture najmanja. Za razliku od sportskih akcija planinarske akcije nisu atraktivne, nemaju spektakularnih natjecanja, pa prema tome ni publike. Međutim, baš ta okolnost daje planinarstvu osobitu vrijednost u usporedbi sa sportovima, jer ga lišava onih najnižih pobuda koje prate sportske aktivnosti, a to su rivalstvo, nadmetanje pojedinaca, želja da se

Planinar i markacija

pokaže nadmoć slabijem takmacu, kult ličnosti, nezdrava trka za rekordom i mjestom na ranglisti i, napokon, profesionalizam. Zahvaljujući žurnalistici gladnoj senzacija pod svaku cijenu, baš te negativne strane stalno se glorificiraju, ističu na prvo mjesto i tako postaju predmet pažnje i hrana gladnoj čitalačkoj publici.«

U Našim planinama objavljen je 1971. tekst »Odnos čovjeka i planine – obični sport ili još nešto« poznatog slovenskog planinara Tone Strojina (NP, 1971, br. 7-8, str. 165), u kojem se na čitak način predstavljaju sadržaj odnosa čovjeka i planine, motivi za planinarsko djelovanje te osnovna kulturna i sportska obilježja planinarstva. Strojin se najjasnije određuje o tome da planinarstvo sadrži sportske elemente: »Da bismo lakše razumjeli planinarstvo kao kulturni pokret, a ne samo kao sport i neposredni odnos čovjeka i planine, moramo rasčlaniti odnos čovjeka prema planini vremenski i prostorno. [...] Ako izračunamo prosjek, koliko puta godišnje svaki član

planinarske organizacije napravi izlet u planine, dobit ćemo možda 6 do 8 izleta prosječno. Znači da je planinar sve preostalo vrijeme u toku godine u sportskom smislu i neposrednom fizičkom odnosu prema planini neaktivan, jer nije prisutan u njima. Ipak se on ne isključuje od njih i živi u duhovnom odnosu s planinama, koliko god mu to vrijeme dozvoljava. Već iz vremenske zauzetosti čovjeka u planinarstvu kao pokretu (ne kao sportskom odnosu prema planinama) proizlazi da je planinarstvo kulturna djelatnost s mnogo većim vremenskim opsegom (praktički kroz cijelu godinu, možda i doživotno) nego neposredna sportska aktivnost na planinskoj stazi ili stijeni. [...] Da netko ne bi pomislio da je kulturna strana ispred sportske, neposredne fizičke aktivnosti u planinama, treba upozoriti da se jedna s drugom upotpunjuje. Bez jedne nema druge i obratno. Štoviše, sportski odnos stimulira kulturni i po planinarskoj mu akciji daje smisao i etičko značenje.«

TOMISLAV JUZBASIC

A onda – suša

Zanimljivo je da sljedećih 45 godina u našem časopisu nije bilo sličnih filozofskih i ideoloških članaka o odnosu planinarstva i sporta, izuzev članka »Profesionalni sport i planinarstvo« Halida Čauševića (NP, 1987, br. 11-12, str. 258), u kojemu on detaljno razmatra pitanje profesionalizma u sportu i konstatira da sličan oblik profesionalizma u planinarstvu ne bi donio ništa dobrog. O sve čvršćoj vezi planinarstva i sporta svjedoči, međutim, prikaz Srećka Božičevića »Planinarstvo i speleologija u 'Sportskom leksikonu'« (NP, 1984, br. 3-4, str. 91). On navodi: »Prolistamo li sve stranice ovog leksikona kao planinari, tada možemo vidjeti da je između 13 sportskih grana planinarstvo i speleologija zastupljeno sa 340 natuknica ili naslova, te da se u posebnom prilogu nalazi među Razvojem svjetskih rekorda i Alpinizam, predstavljen s kronologijom uspona na Mt. Everest i prvim usponima na vrhove iznad 8000 m [...], što je sastavio Ž. Poljak.«

U posljednjim se desetljećima na stranicama našega časopisa može pronaći mnogo zapisa o počecima i razvoju sportskog penjanja – novoga sporta, a upravo je Hrvatska bila među prvim

zemljama u kojima se on počeo razvijati (predsjednik HPS-a Ivica Piljić bio je jedan od začetnika toga sporta na svjetskoj razini i prvi predsjednik međunarodne sportsko-penjačke asocijacije kada je ona osnovana). Isto tako, u posljednjim su desetljećima u HP-u zabilježene brojne sportske nagrade koje su primili naši planinari: »Najviše priznanje dvojici planinara« (NP, 1980, br. 1-2, str. 47), »Ekspedicija Everest 79 – najuspješniji sportski kolektiv Jugoslavije u 1979. godini« (NP, 1980, br. 3-4, str. 88), »Izbor najboljih planinara-sportša« (NP, 1988, br. 3-4, str. 88), »Najbolji sportaši godine« (NP, 1990, br. 1-2, str. 45), »Mosor' nagrađen trofejom Splitskog saveza sportova« (HP, 2006, br. 11, str. 405), »Uspjeh za pamćenje – najviša priznanja ženskoj alpinističkoj ekspediciji Cho Oyu 2007« (HP, 2008, br. 2, str. 42), »Članovima PD-a 'Karlovac' dodijeljena visoka priznanja u karlovačkom športu« (HP, 2012, br. 3, str. 151). Očito je da sportske i druge organizacije planinare sve češće nagrađuju sportskim priznanjima za postignute vrhunske sportske rezultate. Pomalo je ironično da je upravo dr. Poljak, jedan od najistaknutijih zagovornika mišljenja da planinarstvo

nije sport, baš za svoj angažman u planinarstvu nagrađen posebnom nagradom Međunarodnoga olimpijskog odbora pod nazivom »Sport i okoliš« iz ruku markiza J. A. Samarancha.

Sport bez natjecanja

Iako bi se iz prevladavajućih razmišljanja moglo zaključiti da planinarstvo nije sport, treba, međutim, ukazati na to da se ni u jednom od spomenutih članaka autori prije donošenja zaključaka nisu podrobnije bavili analizom sportskih obilježja planinarstva. Ne treba zaboraviti ni činjenicu da su se društvene okolnosti, shvaćanja i sport proteklih desetljeća umnogome promijenili.

U početku je HPD djelovao kao svojevrsno prirodoslovno društvo za istraživanje planina, no sport se očito s vremenom »infiltrirao« u

planinarstvo te je ono evoluiralo poprimajući sve više tipičnih sportskih obilježja. Počelo je sredinom prošlog stoljeća orijentacijskim prvenstvima, koja su zapravo bila utrke po planinama sa štopericom na cilju. Na sličan se način unutar planinarstva razvilo i sportsko penjanje, najprije kao disciplina, a danas kao samostalan sport. Zanimljivo je zapaziti da natjecateljske grane mnogo brže evoluiraju te se prije ili poslije odvajaju od planinarstva (npr. orijentacijski sport, sportsko penjanje i planinsko skijanje).

Kad se sve zbroji i oduzme, može se zaključiti da odgovor na pitanje je li planinarstvo sport ovisi o tome što se sve podrazumijeva pod pojmom sport, koji također nije jednostavno definirati. Mnogi leksikoni, rječnici i enciklopedije navode da je sport fizička ili atletska aktivnost koja uključuje element natjecanja. Neki izvori posebno izdvajaju misaone sportove i motorizirane sportove, gdje je tjelesna aktivnost manje dominantna. Dodatno se u razdiobi sporta razrađuje odnos između sporta i umjetnosti, koji je posebno zanimljiv u sportovima u kojima suci ocjenjuju umjetnički dojam (na primjer klizanje).

Smatrate li da je sport prvenstveno natjecateljska borba radi dokazivanja tjelesne spretnosti i vještine, zaključit ćete da planinarstvo nije sport. Doista, u planinarstvu nema klasičnih natjecanja, a nadmetanje i dokazivanje snage i spretnosti suprotno je zdravom poimanju planinarstva. Drugi čovjek ili drugi klub za planinara nije suparnik, a uspjeh jednoga nije poraz drugoga. Čovjek se pri planinarenju ili penjanju afirmira samo pred samim sobom, svladavajući bez bodrenja gledatelja prirodne zapreke i vlastite slabosti. No, slična obilježja imaju i mnogi drugi sportovi, u kojima je rekreativna komponenta snažnije izražena nego u najrazvikanijim »natjecateljskim« sportovima.¹

Moglo bi se raspravljati i o tome je li planinarstvo doista potpuno lišeno natjecateljskih elemenata – sjetimo se samo sklonosti dijela planinara prema planinarskim obilaznicama i što bržem

ALAN ČAPLAR

Sportsko penjanje na rekreativni način

1 Prema doc. dr. sc. Slobodanu Bjelajcu s Fakulteta prirodoslovno-matematičkih znanosti i kineziologije Sveučilišta u Splitu, nenatjecateljski sport je način razonode kojemu je cilj zabava, uživanje i radost. »Zato je više privatna nego javna stvar, iako kondicija populacije može biti značajna i za društvo (privreda, vojska i sl.). Najčešće nema publiku. Tim se sportom mogu baviti svi, bez obzira na spol, dob, socijalni status i sl. Tu nema normiranja, organiziranja i institucionalizacije jer je cilj zabava i užitak.«

stjecanju znački, ili izraženoj sklonosti pojedina da se usponima na visoke vrhove dokažu kao superiorni članovi u svojem planinarskom društvu. Dok se kretanje po planini radi samog užitka ne može smatrati natjecanjem, ne može se sakriti činjenica da se zainteresirani planinari i penjači ipak uspoređuju, vrednujući tko se popeo na viši ili teži vrh, koliko je vremena kome trebalo za uspon, je li to učinjeno jednostavnijim ili težim putom, s dodatnim kisikom ili bez njega te kakvi su bili uvjeti i sustav potpore. U posljednje su vrijeme kod nas vrlo popularne i ultramaratonske utrke po planinama, u kojima nerijetko sudjeluju upravo tjelesno najspremniji planinari. Rasprava o tome daleko bi nas odvela, no sve vodi prema zaključku da različiti ljudi imaju vrlo različite motive za planinarsko djelovanje – baš kao i u svim drugim sportovima. Nekome je planinarski uspjeh lagana šetnja nekom pristupačnom markiranom stazom, a nekome ispenjani visoki vrhunci. S druge strane, treba reći da se i u mnogim drugim subjektivnim, kreativnim i estetskim hobijima (skateboardingu, klizanju, jahanju, plesu) našlo načina kako prirediti natjecanja i vrednovati postignute rezultate.

Valja se, međutim, zapitati zašto sport gledamo samo kroz prizmu natjecanja, odnosno, mora li se sport promatrati isključivo kroz natjecateljske elemente? Može se naći nebrojeno mnogo primjera koji pokazuju da su svi sportovi istodobno

Biciklist u planini – sportaš ili turist?

natjecateljski i nenatjecateljski, ovisno o tome kako se igraju ili izvode. Na primjer, tenis je jedan od najkompetitivnijih profesionalnih sportova na svijetu, i ta se natjecateljska priroda može prenijeti na amatersku razinu natjecanja. Međutim, mnogi profesionalni igrači nakon završetka natjecateljske karijere nastavljaju igrati tenis jer im to predstavlja užitak. Mnogi amaterski igrači pristupaju sportu baš tako – nije im važno natjecanje, nego užitak koji im igra donosi. Slično tome, skijanje je izrazito natjecateljski sport i sastavni dio zimskih olimpijskih igara, no milijuni skijaša nikada ne nastupaju na natjecanjima bilo koje vrste. Rekreacijski

Obilježja sporta

Vijeće međunarodne unije SportAccorda dalo je definiciju pojma sport kao pomoć u određivanju onoga što se može smatrati sportom. U njegovu se obrazloženju navodi da namjera nije bila dati opću, znanstveno čvrstu ili nepromjenjivu definiciju, nego jasan i pragmatičan opis aktivnosti koje se mogu smatrati sportom. Za sve nove podnositelje zahtjeva za članstvo, odnosno nove sportove, razmatra se udovoljava li predložena aktivnost ovim kriterijima: 1. sadrži li element natjecanja, 2. ne oslanja li se na kakav specifično integriran element »sreće«, 3. nije li rizična za zdravlje i sigurnost sportaša ili sudionika, 4. nije li na koji način štetna za živa bića i 5. ne oslanja li se na opremu kojom opskrbljuje samo jedan dobavljač. Aktivnosti koje proizlaze iz vojnih vještina i borilačkih sportova razmatraju se s posebnom pozornošću zbog kompleksne prirode i relativno malih razlika među njima. Sportovi koji sadrže misaone igre razmatraju se nakon konzultacija s International Mind Sports Association (IMSA). Ocijeni li se na temelju tih uvjeta da predložena aktivnost ima većinu sportskih obilježja, ona se može smatrati sportom.

Dodatno, sportovi upisani u SportAccord kategoriziraju se u pet kategorija: fizički, misaoni, motorizirani, koordinacijski i sportovi uz pomoć životinja. Neki su sportovi klasificirani u više kategorija, uglavnom zbog ispreplitanja različitih aktivnosti koje ih čine.

Krovna svjetska planinarska asocijacija, UIAA, udružena je u SportAccord već više od četvrt stoljeća – od 1991.

Ženske alpinističke ekspedicije na Cho Oyu 2007. i Everest 2009. primile su sva najviša sportska priznanja

skijaši nemaju nikakve natjecateljske ambicije, već uživaju u sportu zbog tjelesnog vježbanja, istraživanja te osjećaja veselja i postignuća. Većina se nas plivanjem bavi radi osobne razonode i rekreacije, no unatoč tome nitko ne postavlja pitanje je li plivanje sport. Vožnja bicikla sama po sebi nije natjecanje, ali je Tour de France jedno od najnapornijih i najprestižnijih sportskih natjecanja na svijetu. Isto se može primijeniti na gotovo sve sportove, bio to ples, nogomet ili pikado. Ukratko, u svakom sportu stupanj kompetitivnosti postavlja sudionici i uvijek se mogu iznaći ili ukloniti načini natjecanja bilo do koje razine. Dakle, svi su sportovi i natjecateljski i nenatjecateljski, ovisno o tome kako su sudionici izabrali da se njima bave.

Očito, sport je danas još teže definirati nego planinarstvo, a upravo se sportskom rekreacijom, dakle tjelesnim djelovanjem bez natjecateljskih ambicija, bavi znatno više ljudi nego što ima natjecatelja u svim »natjecateljskim« sportovima zajedno. Svi se veselimo natjecateljskim uspjesima naših sportaša, no to nas ne ograničava u tome da se i sami rekreativno bavimo sportom u mjeri u kojoj nam to odgovara i da u tome uživamo.

Baš zato treba primijeniti širu definiciju sporta, da je on oblik kulture zasnovan na tjelesnoj aktivnosti kojoj je cilj poboljšati zdravlje. Takva definicija potpuno obuhvaća planinarstvo.² Iako

ne sadrži klasično sportsko nadmetanje, planinarstvo ima brojna sportska obilježja i dodirne točke s drugim sportovima. Ono nedvojbeno utječe na zdravlje, a od čovjeka traži dobru tjelesnu aktivnost, tjelesnu spremnost, izdržljivost, samodisciplinu, timski rad, pa i ovladavanje specifičnim vještinama. Ono ima i svoja pravila i svoje specifičnosti, koje proizlaze iz obilježja planinskog prostora u kojem se planinari kreću. Na primjer, u našem sportu nema sportskih borilišta, a naši sportski objekti – planinarski domovi – ne služe za neposrednu fizičku aktivnost, nego baš suprotno – za odmor od nje. No, takvi se primjeri mogu pronaći i u brojnim drugim sportovima.

Tri sporta u jednom savezu

Naposljetku, treba jasno reći da suvremena međunarodna klasifikacija sporta SportAccord obuhvaća planinarstvo, odnosno da je planinarstvo na svjetskoj razini klasificirano kao sport. I u Hrvatskoj postoji slična službena klasifikacija, koju je pod imenom »Nomenklatura sporta i sportskih grana« donio Hrvatski olimpijski odbor pozivajući se na spomenutu međunarodnu klasifikaciju sporta. U njoj je Hrvatski planinarski savez naveden kao matični savez za čak tri sporta (!) – planinarstvo, sportsko penjanje i planinsko skijanje. Planinarstvo, prema tom dokumentu, ima tri sportske grane: planinarenje, alpinizam

2 Paradoks je spomenute šire definicije sporta i u tome što ona zapravo ne obuhvaća profesionalni sport, u kojemu je sportski rezultat važniji od zdravlja. Iako je pronaći primjere koji

dokazuju da vrhunski sport ne doprinosi zdravlju sportaša, već ga, naprotiv, ugrožava ili mu šteti.

i ledno penjanje. Sportsko penjanje odnedavno je i olimpijski sport. Kad je riječ o planinskom skijanju, može se raspravljati o tome je li to najbolji naziv, odnosno prijevod engleskog izraza »ski mountaineering« (možda bi sretniji prijevod bio »skijaško planinarstvo« ili »planinarsko skijanje«), no nije upitno da je riječ o sportu, sa svojim sportskim pravilima. Dodajmo još da se iz planinarstva razvio i orijentacijski sport, koji je danas organiziran u Hrvatskom orijentacijskom savezu.

I u organizacijskom smislu naša planinarska udruga već desetljećima djeluje u sportskim okvirima. Sve planinarske i sportsko-penjačke udruge u Hrvatskoj – a svakim ih je danom sve više – registriraju se kao sportske udruge. I po Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD-u),

naša se planinarska društva i klubovi razvrstavaju kao sportske udruge. Hrvatski planinarski savez udružen je u Hrvatski olimpijski odbor (HOO) – štoviše, jedan je od osnivača te ugledne krovne sportske organizacije. Slično tome, međunarodna planinarska asocijacija UIAA, sportsko-penjačka asocijacija IOF i planinsko-skijaška federacija ISMF članice su Međunarodnoga olimpijskog odbora (IOC-a). U svojim se statutima planinarske udruge redovito pozivaju na Zakon o sportu. Gledajući iz te organizacijske perspektive, a i svake druge – planinarstvo nedvojbeno jest sport.

Sve to pokazuje da nema valjanog razloga da planinarstvo ne prihvatimo kao sport i da ponosno ne ističemo kulturna, zdravstvena, društvena i druga obilježja sporta koji volimo.

Dio kulture i oblik turizma

Na sličan bismo se način kao je li planinarstvo sport mogli zapitati i je li ono dio kulture ili oblik turizma. I na tim bismo se pitanjima lako podijelili. Osjećate li se kao kulturnjak ili kao turist kad se uspinjete na neki planinski vrh?

Postoje brojni primjeri u svijetu i Hrvatskoj koji potvrđuju da planinarstvo nije samo sport nego i dio kulture. Premda se ponekad ne čini tako, valja istaknuti da sport jest u širem smislu dio kulture. Sport se često i opisuje pod pojmom tjelesna i zdravstvena kultura (uostalom, tako se naziva predmet u školama čiji je glavni sadržaj upravo sport!). Prije se često koristio i izraz fizička kultura. Može se, međutim, postaviti i pitanje imaju li suvremeni natjecateljski sport i kultura dovoljno dodirnih točaka; sjetimo se samo bespoštednih borbi na sportskim igralištima ili nereda na stadionima.

Kulturna se komponenta posebno dobro odražava upravo u planinarstvu jer na svojim putovanjima u planine planinari i penjači često istražuju i otkrivaju zanimljivosti koje javnosti prenose putem predavanja, izložbi, knjiga i stručnih članaka u novinama i časopisima. Stoljetnim istraživanjem i opisivanjem planinske prirode planinari su dali nemjerljiv doprinos kulturi i znanosti, zbog čega su nagrađeni brojnim vrijednim kulturnim i društvenim priznanjima. I stoljetno izdavanje časopisa Hrvatski planinar vrijedan je doprinos hrvatskoj kulturi. Štoviše, naš je Hrvatski planinar najstariji hrvatski časopis u području tjelesne i zdravstvene kulture, odnosno sporta.

Kada je riječ o odnosu planinarstva i turizma, treba reći da se turizmom, u širem smislu, smatra svako putovanje kojemu nije cilj obavljanje neke gospodarske djelatnosti. Planinarstvo po svojoj prirodi obuhvaća putovanja bez materijalnog cilja, no mnogi se planinari na izletima u planine ne osjećaju kao turisti jer se kreću izvan uobičajenih turističkih ruta. S gledišta pružatelja usluga – domaćina u planinarskim i ugostiteljskim objektima, prijevoznika, turističkih djelatnika i turističkih zajednica – planinari koji dolaze jesu turisti. No, slično vrijedi i za druge sportaše kada npr. putuju na sportski nastup u drugom gradu.³ Nesumnjivo, mnoga planinarska putovanja imaju obilježja turističkih putovanja pa se planinarstvo može uvjetno smatrati oblikom turizma.

S druge strane, treba reći da planinarenje, za razliku od klasičnih oblika turizma, iziskuje određeno znanje i vještinu, a s vremenom i iskustvom donosi i potrebu za novom edukacijom. Za oblik turizma koji sadrži tjelesnu aktivnost i boravak u prirodi često se rabi pojam pustolovni turizam, premda je pitanje u koliko je mjeri naša aktivnost uistinu pustolovna budući da se većina nas kreće na brižljivo planiran način, dobro poznatim i ugaženim planinarskim putovima. No, to je već pitanje za neku drugu raspravu.

3 Paradoks je, međutim, da definicija turizma ne vrijedi jedino za profesionalne sportaše, jer oni putuju ponajprije radi obavljanja svoje profesionalne djelatnosti, dakle radi posla.

Velebitaški nestašluci

u doba osnivanja prije 67 godina

prof. dr. Željko Poljak, Zagreb

Desetak članova tadašnje Studentske družine PD-a Zagreb odlučilo je 1950. godine osnovati Planinarsko društvo Sveučilišta »Velebit« i podijelilo si zadatke. Ja sam ih dobio tri: ishoditi odobrenje tadašnjeg Sveučilišnog komiteta, nabaviti društvene prostorije i smisliti kako ćemo društvo omasoviti. Već u Komitetu prva zapreka:

– Zašto baš Velebit? Zar ne znaš, druže, da je to ime kompromitirano kao ustaški simbol?

– Pa što onda, mi ćemo ga rehabilitirati – tvrdoglavo se usprotivim.

Upravo smo se vratili s izleta na Velebit i tako nas je oduševio da smo odlučili: ili Velebit, ili ništa! Nakon žestoke rasprave sekretar Komiteta je napokon popustio:

– Ma, idi k vragu, zovite se kako hoćete, ali... – i potpiše zahtjev.

Taj njegov »ali« bio je zapravo uvjet da za predsjednika izaberemo njegova čovjeka koji bi ga kao povjerenik obavještavao što se u našem društvu događa. Poslao nam je studenta Muhameda Jerlagića, koji nam je svoju funkciju predočio otprilike ovim riječima:

– Mene planinarstvo uopće ne zanima, radite što god hoćete, jedino tražim da me o svemu što radite obavještavate.

Nije prošlo godinu dana, a Jerlagić je postao tako žestok planinar da je više obavještavao nas o »onima gore« nego njih o nama.

Entuzijazmu velebitaša nije odolio ni sekretar Komiteta i kad god je negdje trebalo probiti neku

Legendarna Radićeva 23, sjedište Planinarskog društva Sveučilišta »Velebit«

ZELJKO POLJAK

birokratsku barijeru uvijek nam je pomogao (još je živ pa zato izostavljam njegovo ime). S njegovim potpisom odem gradskim ocima radi društvenih prostorija. Referent je dugo buljio u potvrdu, kimaov glavom nad imenom Velebit i kad je zaključio da nije krivotvorina, dade mi na biranje popis od desetak slobodnih prostorija. Izabrao sam najgore što je moglo biti: mračne, vlažne, prizemne prostorije u prastaraj zgradi Radićeva 23. Zato jer su bile najbliže »špici« na Jelačićevu trgu, omiljenom studentskom sastajalištu. Referent me začuđeno odmjerio, otprilike kao da sam psihijatrijski slučaj, i na brzinu napisao potrebnu ispravu, možda od straha da se ne predomislim. »Velebit« se danas može među planinarima pohvaliti da ima najstarije društvene prostorije u Hrvatskoj.

Zanimljivo je da je vlasnik Radićeve 23 u vrijeme osnivanja HPD-a (1874.) bio Vladimir Krešić (Karlovac, 1847. – Zagreb, 1924.), HPD-ov suosnivač i odbornik u prvoj upravi. U prizemlju te zgrade, gdje je danas sjedište »Velebita«, Krešić je imao trgovinu, a iznad nje stan. Poslije se istaknuo kao dugogodišnji zagrebački gradski zastupnik, potpredsjednik Crvenog križa i bankovni ravnatelj.

Premda je od našeg useljenja prošlo 67 godina, velebitaši mi ni do danas nisu oprostili što sam izabrao prizemlje Krešićeve zgrade, ali je Radićeva 23 ipak postala pojam poznat na svim kontinentima gdje danas ima nekadašnjih velebitaša. Tako mi je jedan od njih na prolazu kroz San Francisco poremetio putni plan po SAD-u jer me je tjeđan dana zadržao kao gosta u svojoj kući. Bio je to ing.

Joško Kirigin, nekadašnji predsjednik »Velebita« i brat vođe prve hrvatske alpinističke ekspedicije, pok. Jerka Kirigina. Dolfi Rotovnik, na primjer, postao je predsjednik Danskog planinarskog društva, a dr. Mladen Ibler hrvatski veleposlanik u toj zemlji. Neki dan su mi poslali fotografiju gdje zajedno ručaju s trećim danskim velebitašem Vladimirom Hebarom.

Najteže je bilo s trećim zadatkom – omasovljenjem. Po svim fakultetima izlijepili smo pozive za ućlanjenje, ali je odaziv bio blizak nuli. Jedan me iskusni planinar podučio:

– Napiši oglas za kakav zanimljiv izlet, pa da vidiš!

Na fakultete, studentske menze i domove izlijepio sam program za prvomajski izlet na Mosor iznad Splita s popustom na željeznici od nevjerojatnih 93% – tolik je onda bio popust za đaćka putovanja. Pun pogodak! Odazvalo se blizu 700 studenata, tako da smo morali ugovoriti poseban vlak. Javili smo planinarima u Splitu da nas dolićno doćekaju u planinarskom domu na Mosoru, ali smo jednostavno zaboravili da u domu ima samo tridesetak kreveta.

Dok sam živ neću zaboraviti dolazak vlaka na splitski željeznićki kolodvor. Kao vođa puta stao sam na vidno mjesto sa zastavicom u ruci i strepio kako ćemo nas nekolicina izaći na kraj s tim silnim mnoštvom. A kad tamo... za nekoliko minuta kolodvor je bio prazan! Ma kakav Mosor,

S predsjednikom Jerlagićem (lijevo) u Bitolju 1950.

Uspion na Mosor na malignanski pogon

Dalmoši su iskoristiti popust da za mali novac odu preko prvomajskih blagdana kući. Ostalo nam je na brizi tek tucet »pravih« planinara, većinom studentica, i sad smo se trebali iskazati.

Preskačem pustolovno putovanje od Splita do Mosora u vrijeme kad nije bilo autobusnog prometa i – eto nas u planinarskom domu, gdje su nas domaćini vrlo srdačno dočekali. Ta kako i ne bi kad su sa strahom očekivali da će nas biti kao mrava. Dobro su nas pogostili, ali su nam, na nesreću, umjesto vode stalno nalijevali vino i to je završilo tako sramotnim događajem kakav valjda nije zabilježen u planinarskim analima. Nakon ručka smo, prema planu, krenuli na vrh Mosora, a jedva smo se držali na nogama. Nenaivik na toliko južnjačkog vina teturali smo i napokon nam nije preostalo drugo nego ići – četveronoške! A to je zabilježeno i fotoaparatom! Na povratku netko predloži da se svi presvučemo i zamijenimo odjeću sa studenticama (tada još nisu nosile hlače). I tako se pjevajući vratimo u planinarski dom – na zaprepaštenje domaćina.

Ukratko, sljedećih je dana Split bruja o »orgijama« velebitaša na Mosoru, a to su zabilježile i neke novine. U Zagrebu smo pokunjeno očekivali posljedice.

Posljedica je bila – malo je reći nevjerojatna i neočekivana: sljedećih dana bila je takva navala studenata u »Velebit« da se u Radićevoj ulici stvorio red onih koji su čekali da se učlane. Društvo je tada brojem članova premašilo tri tisuće (!), što nikada više nije ni približno doseglo. Dakle, opereta na velebitaški način!

Zanimljivo je da su se velebitaši odmah nakon osnutka svog društva »zaratili« s Hrvatskim planinarskim savezom, stalno ga prozivajući kao kočnicu planinarstva u Hrvatskoj. Ta pretjerana kritičnost i prodornost, koje su oduvijek tipična studentska svojstva, ovaj put su postigla pobjedu nalik gotovo na puč. Na skupštini Saveza u Delnicama 1965. godine delegati »Velebita« (Puba Baljić i autor ovog članka) žestoko su se obušili na rad nekih stručnih komisija Saveza, što je završilo neočekivanim obratom. Tadašnji predsjednik Saveza Većeslav Holjevac, istodobno gradonačelnik Zagreba, predložio je u novi izvršni odbor Saveza nas dvojicu riječima: »Sada ćete vi raditi, a mi ćemo kritizirati vas!« Velebitaši su otada postupno »zauzeli« u Savezu sve glavne funkcije pa su i dandanas na njima. I predsjednik i tajnik Saveza posljednjih četvrt stoljeća su velebitaši.

Legendarni buntovni studentski duh iz sredine 20. stoljeća s vremenom su zamijenile visoko razvijene stručne djelatnosti, osobito alpinistička, speleološka, ekspedicijska i publicistička. »Velebit« nije više ono što je nekad bio. I to je dobro.

Sa studenticom Verom Linke nakon »travestije«

Velebitski ditiramb

Dabri i Dabarski kukovi

Klara Jasna Žagar, Sesvete

Dabrima narod naziva krške, bezvodne doline koritastog oblika. Od krških se polja razlikuju bezvodnošću, a od krških dolina koritastim dnom u kojemu ima obradive zemlje. Dok Došen-dabar i Ravni dabar leže na malmskim karbonatnim sedimentima, kukovi nad Ravnim dabrom (Čelina i Devčića kuk) i Crnim dabrom (Kiza i Grabar) izgrađeni su od vapnenačkih breča. Zbog trošenja i pucanja, a djelomično i zbog tektonskih promjena, poprimili su reljef izrazitog krša, često čudovišnih oblika. Dabri su geomorfološki i pejzažno najzanimljiviji dio srednjeg Velebita.

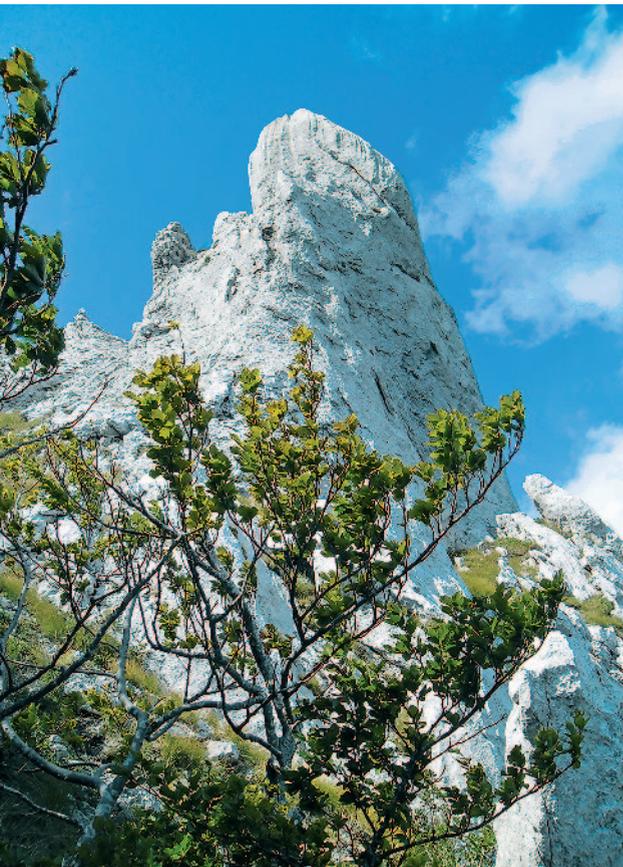
Područje Dabara i Dabarskih kukova proteže se središnjim dijelom brdskog masiva, od

Bačić-kuka na sjeverozapadu do Ljubičkog brda i pripadajućih kukova nad Oštarijama na jugoistoku. Jedna za drugom nižu se pliće ili dublje udoline: Bačić-duliba podno Bačić-kuka, Došen-dabar pod Kukalinama, Ravni dabar pod Devčića kukom i Čelinom, Crni dabar pod tornjevima Butinovače, Kize i Grabara te Crna duliba podno Jesenove kosice. Udoline razdvajaju krševiti grebeni obrasli šumom, a putovi kroz njih utrti od davnina danas su samo zarasle staze. Što se udoline spuštaju niže, to su njihove strane više i strmije. Između njih, odnosno njihovim rubom, poredani su najljepši kukovi srednjeg Velebita u neobično pravilnom, bijelom vapnenačkom nizu, izranjajući iz zelene podloge okolnih šuma i travnatih dolaca.

Nazubljeni niz Dabarskih kukova

KLARA JASNA ŽAGAR

KLARA JASNA ŽAGAR

Stjenovite okomice

Bačić-duliba i svi Dabri nekad su bili nastanjeni, a zemlja u njima obrađena. Danas su posve pusti. Njive i košarice zarasle su gustim šibljem, a u ruševine kuća uraslo je grmlje i bukova šuma. Područje Dabara i Dabarskih kukova u svojoj je zabačenosti ponovo prepušteno prirodi.¹

Bačić-kuk

Kad bi se sve želje svijeta pretvorile u jednu, bila bi to ova koja upravo kuca na vrata mog srca. Uvezla sam automobil u jedan zakutak Dabarske kose i izišla na prašnjavu dabarsku cestu², baš na

mjestu gdje presijeca Premužićevu stazu. Osjetivši vjetar u kosi i sunčeve zrake na obrazima, podarila sam Velebitu širok osmijeh. Bilo je mirno, kao da je vrijeme stalo, zarobljeno u prostoru miljama udaljenom od stvarnog svijeta. Strme stijene dokle pogled seže, u narodu znane kao kukovi, oduvijek su izazivale strahopoštovanje. Gotovo okomite gromade surog vapnenca pohodile su nekada samo ptice, a tek bi se poneki hrabriji i vještiji mještani ili velebitski pastiri usudili penjati po njima. Nakon dugog putovanja, na ovome sam se mjestu osjećala ugodno.

Ravni je dabar orijaška udolina, okrugla poput zdjele, ravnoga dna, s podivljanim livadama koje su nekad bile košarice. Nekoliko kuća nekad stalnog naselja Bačića u ruševnom je stanju, a samo bivša škola ispod kuka Čeline, u šumici zasađenih crnih borova i nekoliko lipa, više nije prepuštena propadanju. Danas je to planinarski dom Ravni dabar. Na sjeveru Ravni dabar od Došen-dabra odvajaju dvije skupine neobično lijepih i izvanredno oblikovanih kukova: Devčića kuk i Čelina, između kojih je uzak prijevoj sa stazom za Došen-dabar. Sa zapada Ravni dabar zatvaraju strmi obronci Visibabe, s juga Dabarska kosa, a s jugoistoka kamenit i šumovit hrbat Butinovače.

Ostavila sam Ravni dabar njegovoj neskromnoj ljepoti, na kojoj vrijeme nije ostavilo tragove starenja. Krenula sam prema svome cilju Premužićevom stazom, s raskošnim vidikom na Jadransko more čiji valovi pričaju o usnuljoj ljepoti planine koju će sunčeve zrake taknuti i probuditi iz duboka sna. Staza je prilično izrovana pa se pitam tko je to učinio, medvjedi ili divlje svinje. Premužićeva staza poput šetališta vječnosti prima me nježno u svoje okrilje, obasipa blagom mira i ljepote te vodi sve do križanja na kojem je sa žaljenjem napuštam. Uspon je prilično dug i strm, a zrak je sve topliji.

Na proplanku podno Prikinutog brda otušno stoje ostaci nekadašnjeg đakčkog pl. doma dr. Rasuhina i dr. Živka Prebega iz tadašnje Škole

1 Izvor: Forenbacher, S. (2001.) Velebit i njegov biljni svijet. Zagreb: Školska knjiga. Str. 120-123.

2 Dabarska cesta započinje u Šušnju, na odvoju s ceste Baške Oštarije – Karlobag, 9 kilometara od Baških Oštarija, a završava u Štirovači. Nakon 1 kilometra odvojak je ceste prema selima Kućistima Cesaričkim i Budacima, koji su početna točka uspona na vrh Velinac (965 m) nad Karlobagom, dok desni makadamski krak nakon 5 kilometara stiže na Dabarsku kosu (943 m). S Dabarske se kose može sići do planinarskog doma Ravni

dabar (723 m) ili uspeti na vrhove srednjeg Velebita Butinovaču (1127 m), Široki kuk (1081 m), Kuk Vranjković (1121 m), Kuk od Visibabe (1160 m), Agin i Rujčin kuk (946 m), kuk Čelinu (820 m), Bačić-kuk (1304 m) i Budakovo brdo (1317 m). Ravni je dabar alpinistička zona srednjeg Velebita u kojoj je dozvoljeno sportsko penjanje na stjenama Visibabe, Agina i Rujčina kuka i Čeline. Kukovi se protežu u duljini od oko 10 kilometara.

narodnog zdravlja, jednog od dvaju dječjih planinarskih domova koji su na Velebitu izgrađeni između 1926. i Drugoga svjetskog rata. Bačić-kuk i Budakovo brdo okupani su suncem, kao da mi se rugaju, a iza njih blista nebesko plavetnilo. Čine se veoma blizu, ali vrijeme će pokazati da je to samo još jedna smišljena varka prirode.

Bačić-kuk je prvi kuk na sjeverozapadnom kraju isprekidanoga grebena Dabarskih kukova, koji se nižu u unutrašnjosti brdskog masiva srednjeg Velebita. To je velika skupina golih stijena, kukova i tornjeva što strše izdvojeni ili su pak združeni u grebenu glatkih i okomitih strana. Bačić-kuk je sa svih strana, sve do podnožja, obrastao bukovom šumom, nad kojom se kameni

KLARA JASNA ŽIGAR

Bačić-kuk je prvi kuk na sjeverozapadnom kraju isprekidanoga grebena Dabarskih kukova, koji se nižu u unutrašnjosti brdskog masiva srednjeg Velebita. To je velika skupina golih stijena, kukova i tornjeva što strše izdvojeni ili su pak združeni u grebenu glatkih i okomitih strana

Bačić kuk s Budakova brda

MARTIN HENC

ALAN ČEPLIČAR

oblici poput golemih, sivih jezika ističu na plavičastom nebu. Usred tihe planine izgleda kao veliko srce koje kuca. Osjećala sam njegov pouzdan ritam i uskladila ga s otkucajima svoga srca.

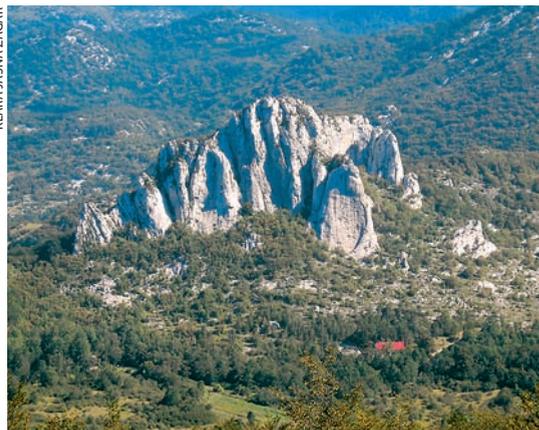
Mnogi su još koraci ječali po kamenu prije nego što su noge dohvatile predio Ripište. Na tome je mjestu križanje putova koji vode na Budakovo

brdo i Bačić-kuk te prema Bačić-dulibi. Izgledaju pomalo divlje, ali ljudi ne posustaju i hrabro krče zarasle putove. Umorna sam, a preda mnom je još put strm i dug. Meka zemlja guta odjeke mojih cipela pa se zavaravam da lakše hodam, da je vrh iza sljedećega kamena ili zavoja, iza sljedeće stijene.

Na krilima želja i uz mnogo volje stigla sam pod vršnu stijenu. Sjela sam u krater s dolcem u sredini i gledala oko sebe, nemoćna shvatiti koliko je tvrdih, teških koraka iza mene. Nada mnom je cvjetalo kameno cvijeće, najljepši dio Bačić-kuka. Razmišljala sam o svojim današnjim očekivanjima. Što sam to htjela pronaći na Bačić-kuku? Mir? Snagu? Odgovore na neka važna pitanja? Ali ovdje nema nikakvih odgovora. Samo muk vječnoga kamena. Samo mir beskrajne tišine, bez zvukova, glasova i šumova. Samo nemir pri pomisli na korake koji će mi trebati za povratak, korake koji će sa svakim kamenom biti sve teži i teži. Prkosno sam podigla glavu i shvatila da u meni još ima snage za sve te nove, teške i lake korake.

Sjedila sam na rubu Dabarske kose, uvučena u toplu jaknu, i neodređeno promatrala daljinu.

KLARA JASNA ŽNGAR

Ravni dabar i kuk Čelinac

Zrak je postajao sve hladniji, a sunce udaljenije. Počela se spuštati večer i svjetlost je nad Ravnim dabrom poprimala ljubičast odsjaj, posljednji trag boje pri sudaru dana i noći prije nego konačno nad Velebitom zavlada noć. Pogled mi je bio zastrt osjećajima koje nisam mogla shvatiti i uspomenama koje nisam mogla spremiti na prikladno mjesto. Pustila sam da mi dan poput zrnaca pjevska iscuri kroz prste. Iz sanjarenja bi me povremeno preneli posljednji velebitski putnici koji su poput silueta žurno napuštali planinu ne želeći da ih u njoj zateče ovdje veoma neugodna noć. Kad je posljednji putnik sišao s planine, otišli smo iz nje tiho poput sjena.

Sati predvečerja razbacali su po nebu nad Baškim Oštarijama tisuće treperavih zvijezda. Izgledale su sićušne i daleke u beskrajnom svemiru koji je postajao sve mračniji. Sumrak je gutao posljednje ostatke dnevne svjetlosti, a život je polako klizio u ponor sna. Ljudi često život uspořádjuju s planinom. Penju se na njezine vrhove tražeći smisao života, ali kad stignu na vrh, shvate da ga nisu našli. Pronašli su samo sebe, ogoljele i

bez maski na licu koje nose kroz život. Poruku koju očekuju nalaze u dubini vlastite duše. U planini čovjek pokazuje kakav stvarno jest, kakav je u svome srcu i u svojoj duši. Većina ljudi sebe nikada ne vidi bez maske na licu. Kakav je to blaženi dar moći vidjeti sebe u Božjem ogledalu koje nazivamo planinom!

Kiza

Kako li je samo hladna ta bura³ nad Velebitom! Vjetar huči niz pobočje Kize, brzo tjera oblake nebom i nemilosrdno savija grane drveća. Leden planinski zrak gricka mi ruke i lice. Uvukla sam se duboko u vjetrovku sa smiješnom kapuljačom

3 U narodnim vjerovanjima postoje razne legende o Buri u liku mlade djevojke. Petar Zoranić u svom romanu »Planine« zapisao je jednu verziju legende. Prema toj narodnoj priči Bura je bila mlada i vrlo lijepa, ali ohola djevojka plemenita roda. Zbog svoje je oholosti odbijala sve prosce. Svoju je ljepotu ipak previše hvalila i dičila se njome i jednom je rekla da je ljepša i od samih besmrtnih vila. Zbog takve oholosti Bog ju je ošinuo gromom i bacio u pakao. Kad god neka žena zgriješi grijehom oholosti, ona gorko uzdahne sjećajući se svoga nekad sretnog života. Od njenih uzdaha nastaje snažan i hladan vjetar – bura.

Kiza je isprekidan greben koji čine Vrani kuk, Žuti kuk, Kiza, Kuk od Pećica i Grabar. Greben je na sjeverozapadu povezan s kukovima Butinovače, a na jugoistoku završava sedlom Alagincem. Duboko u sjevernom podnožju Kize leži Crni dabar, dok na jugu Kiza nadvisuje šumovitu uvalu Prapatnjak

na glavi i s nevjericom promatrala prostran, široko otvoren kamenjarski travnjak šaša crljenka i bodljikave zečine kako poput fatamorgane treperi nad zaselkom Stupačinovom na zaravni u podnožju Kize i oštarijskog Badnja. U staroj bukovoj šumi još je nekoliko nastanjenih kuća. Pod cestom što vodi u Baške Oštarije izvor je Petrovac. Zaselak je okružen livadama koje se još njeguju i kose te živicama i kamenitim ogradama.

Rano je jutro i debeo sloj rose još se uvijek drži za mokru i hladnu travu. Dan je vedar i obasan suncem, blještavim poput zimske vatre u otvorenom kaminu starog dvorca. Drveće hvata svjetlost u naborima svojih grana, rasipa ga među lišćem poput vještog žonglera, šarajući kamenje i travu koja raste u njegovu podnožju. Šibaju me naleti vjetra koji među stijene uvlači miris vlage i svježeg lišća najavljujući promjenu vremena.

Na svakom koraku osjećam težinu neskrivenog obilja ljepote okomitih i kosih, oštarih i glatkih, pitomih i divljih, zauvijek bezvremenskih velebit-skih kukova čudesnih oblika. Kiza⁴ je isprekidan greben koji čine Vrani kuk, Žuti kuk, Kiza, Kuk od Pećica i Grabar. Greben je na sjeverozapadu povezan s kukovima Butinovače, a na jugoistoku završava sedlom Alagincem. Duboko u sjevernom podnožju Kize leži Crni dabar, dok na jugu Kiza nadvisuje šumovitu uvalu Prapatnjak.

Iznenadan nalet vjetra umalo me je pomeo sa stijene. Zadrhtala sam od hladnoće u kostima, dok su mi žile ubadale stotine ledenih iglica. Nasumce sam zamahnula rukom želeći stati na kraj vjetru

4 Greben Kize dug je oko 2,5 km. Nadmorske visine navedenih kukova jesu: Vrani kuk (1080 m), Žuti kuk (1128 m), Kiza (1278 m), Kuk od Pećica (1265 m) i Grabar (1270 m).

koji me je držao na neprekidnom oprezu. Čvršće sam stegnula štapove i namrštila se kao da sam upravo primila namjerno zadan udarac. Na pustoj vjetrovietini, dok mi je šum vjetra zujao u ušima, uspravila sam se do pune visine, protrljala nos crven od hladnoće i oprezno se uhvatila za stijenu. Zamaglila sam vlastite granice i nastavila se penjati lelujavim hodom. Pažljivo sam gledala pred sebe pokušavajući raspoznati što je preda mnom kroza zelene krošnje stabala primorskih bukava. S divljenjem sam prelazila pogledom po cijelom masivu pa ga onda podigla još više, prema nebu kojim su nemirno prelijetali bijeli i sivi oblaci. Tek primjetna aureola, igra sunčevih zraka čija se svjetlost povremeno bori s oblacima, obasjava Kizu savršeno je ocrtavajući na sada ne odveć udaljenom horizontu.

Ovdje, visoko iznad mora, zrak je svjež i čist. Zupčasti velebitski vrhovi strše uokolo poput nepravilnih komadića razlomljenog stakla, kao da prijete modrom nebu da će ga rasporeti. Dubina ispred mene beskrajno je tiha. Krune obloga kamenja što se pletu oko njezina ruba izviru iz vlažne zemlje, koju jutarnji žar ne

KLARA JASNA ŽAGAR

Kontrolna točka na Kizi

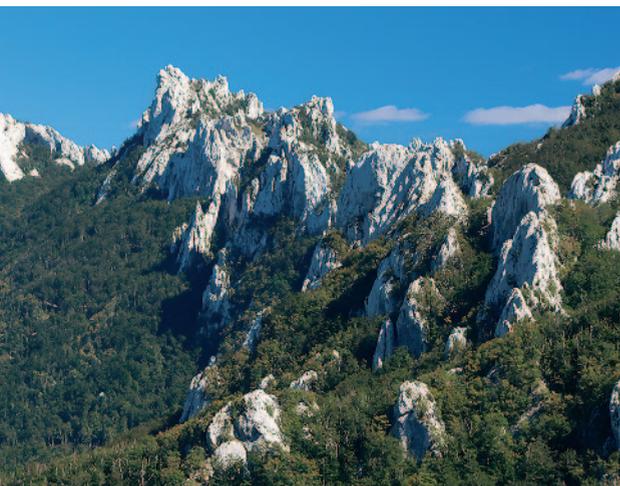
uspijeva zagrijati i pretvoriti u prah. Bez riječi sam promatrala te zagonetne krune. Čitav sam život uvježbavala vještinu šutnje pa sam prepustila očima da govore umjesto mene. Nestvaran svijet i tijelo lako poput oblaka na trenutak su od mog srca stvorili najljepše umjetničko djelo na svijetu – san.

Vršni dio Kize

Okrenula sam se prema moru i rukom zaštitila oči od sunca. Promatrala sam neke lijepe brodice kako plove morem i pitala se o čemu razmišljaju njihovi putnici. Jesu li ljudi koji brodovima idu na izlete, spremaju ručkove od plodova

Kiza u poslijepodnevnom snu

mora i zaljubljuju se ljetnim ljubavima svjesni da visoko iznad njih postoji neki drugi svijet, svijet čiji su stari, tajnoviti zakutci ispunjeni milijunima duhovnih sila? Kao da je ostatak svijeta odvojen od ovog mjesta, mojeg malog, zatvorenog, ponosnog svijeta u kojem glasovi tišine zvuče poput najljepših klavirskih zvukova u veličanstvenom plesnom salonu.

Planine dugo čuvaju svoje blago, ali ne zauvijek. Ipak, vrijednosti su samo utoliko vrijednosti koliko su vrijedne za čovjeka. Čovjek je dijete prirode. Iako ograničen u svojim sposobnostima, vrijedan je i dostojan da duhom i tijelom postane svestran, cjelovit i potpun. Planine su za čovjeka riznice neprocjenjivo vrijednih duhovnih i fizičkih blagodati. U njima se ostvaruje ljudska sreća i one su kruna čitave prirode. Ništa novo nije vrijedno i ništa staro nije sveto ako ne oplemenjuje čovjeka. Ljubav uvijek ima zadnju riječ. Zato je nebo plavo. Zato su cvjetovi mirisni. Zato je drveće zeleno. Zato je vjetar neuhvatljiv. Zato je planina nerazoriva. I zato je prijateljstvo vječno.

ALAN ČAPLAR

Mont Blanc – i to se može kad se hoće

Mirta Grandić, Rijeka

Riječko planinarsko društvo Kamenjak poznato je po brojnim uspješnim planinarskim podvizima u proteklih više od pola stoljeća djelovanja.

Među većim planinarskim izazovima i kamenjakovcima je uvijek bio uspon na Mont Blanc, najviši vrh Alpa. Godine 1981. pročelnik tadašnjega Alpinističkog odsjeka u PD-u Kamenjak Damir Jasprica i Miljenko Bušić iz PD-a Platak doveli su čak 25 Riječana na vrh Mont Blanca, među njima Vladimira Paušića i Ivana Pribanića. Petnaest godina poslije, 14. rujna 1996., na vrh Mont Blanca popeli su se Damir Jasprica, Milan Poropat, Ivica Richter, Karlo Lukšić, Aleksandar i Nikola Regent, Predrag Vucelić, Sergej Stipaničev,

Jasna Sabadin i Mario Lakotić, 25. srpnja 2007. Fehim Buševac, Marino Petretić i Slobodan Turk, a nadomak vrhu stigao je Davor Jugović. Na vrhu je 27. kolovoza 2015. bio i Marko Vukušić, a gotovo do vrha došao je i Goran Misimović, obojica članovi Visokogorskog odsjeka PD-a Kamenjak, u društvu sa članom PD-a Lisina Franom Udovićem. Oni su išli zahtjevnijom rutom »Preko tri vrha«.

Poslije duže visokogorske »suše« koja je nastupila nakon gašenja Kamenjakova Alpinističkog odsjeka, 2010. ponovno je u društvu formiran Visokogorski odsjek. Tadašnji pročelnik i jedan od osnivača, Boris Pavelić, već je tada planirao uspon na Mont Blanc te poduzeo brojne pripreme za takav podvig. Prikupljao je podatke i organizirao

Uspón na Grande Bosse na putu za Mont Blanc

vježbe, no zbog subjektivnih i objektivnih okolnosti na put se nije uspjelo krenuti.

Kao nova pročelnica Visokogorskog odsjeka PD-a Kamenjak, u jesen 2015. odlučila sam organizirati uspon na najviši vrh Alpa. U početku je broj prijavljenih uvijek velik, bilo ih je čak devetnaest, no s vremenom broj potencijalnih sudionika opada i na kraju je završio na šest.

Pitanje »zainteresiranosti« nije uvijek interes kao takav. Tu su i brojne druge okolnosti, ponajprije novčane, a zatim oprema i slobodno vrijeme, što nije uvijek lako priskrbiti. Do početka priprema i polaska na uspon provela sam sate i sate u planiranju i organizaciji, razgovarajući sa svima poznatima koji su bili na Mont Blancu te proučavajući informacije na internetu. Mnoge su od njih bile prilično zastrašujuće te smo cijelo vrijeme imali veliko poštovanje i nemali strah od uspona. Nitko od onih s kojima sam razgovarala nije rekao da mu je bilo lako.

Pripreme za uspon započeli smo u veljači izletima u snježnim uvjetima. Vježbale su se snježne tehnike, uporaba cepina i dereza, snalaženje u

snijegu po svim vremenskim uvjetima te način spašavanja u slučaju pada u ledenjačku pukotinu. Svi prijavljeni morali su početkom svibnja proći ledenjački tečaj na ledenjaku Kodnitzkees podno Grossglocknera, koji je organiziralo Alpsko društvo Stratus iz Slovenije. Marino Sorić popeo se na Grossglockner već prije, Vedran i Zvonimir nakon tečaja, pod vodstvom instruktora iz Stratusa, a ostatak ekipe, Robert, Petar i ja, 4. srpnja 2016. Uspon na Grossglockner (3798 m) tehnički je zahtjevniji od uspona na Mont Blanc i to nas je ohrabrilu za ono što nas čeka na Mont Blancu.

Cijelo to vrijeme pratilo se i stanje na web stranicama radi rezervacije mjesta u domovima Tête Rousse i Goûter, za koju vrijede vrlo stroga pravila. Rezervacije su počele 12. travnja i već su prvi dan slobodna mjesta počela naglo nestajati. Stoga smo datum uspona morali pomaknuti nekoliko dana unaprijed te što brže rezervirati i platiti tri dana smještaja u Goûteru.

Kondicijski smo se pripremali najčešće individualno, zbog različitih poslovnih obveza i udaljenih mjesta prebivališta. Bilo je tu svakakvih inovacija:

Silazak prema domu Goûter

Ekipa na vrhu Mont Blanca – Robert Bilandžija, Petar Ivančić, Zvonimir Krmpotić, Kristina Milotić i Mirta Grandić

najoriginalniji je bio Zvonimirov ručno skrojen ruksak s 20 kilograma pijeska, s kojim je Zvonimir uporno hodao ne bi li prikupio kondiciju. Kontrolni trening bio je uspon od Medveje na Vojak po stazi dugoj 7,64 km, na kojoj se odvija poznata trail utrka »Učka vertical«. Ime sve govori. Naravno, vrijeme uspona trebalo je biti što kraće, a trebalo je ponijeti i što veći teret na leđima. Kako je bilo i lošeg vremena, a put do Medveje nije baš kratak, češće sam se trčeći penjala s barem šest kilograma na leđima po Trsatskim stubama, a kod kuće najmanje jedan sat s osam kilograma na leđima od prizemlja do trećega kata. Slično su se pripremali i ostali članovi ekipe. Bilo je tu još i klasičnog trčanja, penjanja, plivanja, bicikliranja, planinarenja. Svaka aktivnost i svaki napor dobro je došao.

Kako se zna dogoditi, jedan je član ekipe doživio nezgodu te je mjesec i po prije polaska morao otkazati sudjelovanje. Odmah je počela potraga za zamjenskim članom. »Uletjela« je Kristina Milotić, dugogodišnja članica PD-a Opatija, koja živi u Švedskoj. Tom se prilikom učlanila u PD Kamenjak, postala članicom Visokogorskog odsjeka i odmah se priključila vježbama. Iskustva

i opreme imala je već otprije, tako da nije bilo teškoća u vezi s njezinim uključivanjem u ekipu.

Vrijeme do polaska u Chamonix brzo je prolazilo, a za vikend prije polaska otišli smo radi visinske, kondicijske i tehničke pripreme na drugi po visini vrh u Austriji, Grossvenediger (3666 m), ali smo se zbog lošeg vremena uspjeli popeti samo na 3300 metara.

Putovanje prema Mont Blancu konačno je započelo u subotu 23. srpnja. Predvidjeli smo više vremena kako bismo sve mogli obaviti lagano i na miru. Nakon osam sati vožnje stižemo u Chamonix, gradić podno Mont Blanca. Mjesto je zaista predivno. Obilazimo središte grada, a onda krećemo u kamp u blizini Saint Gervaisa les Bains, gdje se drugi dan ujutro ukrcavamo na popularnu zupčastu željeznicu za Mont Blanc.

Vožnja od polazišta željeznice do takozvanoga Orlovoga gnijezda (Nid d'Aigle) na 2362 m traje sat i deset minuta. Odande vodi lagana staza do doma Tête Rousse (3167 m), što traje oko dva i pol sata. Teški su jedino ruksaci koji, puni opreme i rezervne odjeće, s nešto hrane, teže najmanje 15 kilograma.

Na vrhu Mont Blanca

Poslijepodne provodimo u odmoru, razgledavanju okolice, a posebno u promatranju zloglasnoga Kuloara smrti, kojim ćemo proći sutradan ujutro. Vidimo da ljudi onuda prolaze i popodne te da ne pada previše kamenja, što nas ohrabruje. Kuloar smrti usjeklina je duž koje pada mnogo kamenja i koja je dosad odnijela više života.

Drugi dan ujutro, oko 7 sati, krećemo prema domu Goûter. Kuloar prelazimo bez nevolja jer kamenje tada još nije padalo. Nakon kuloara slijedi trosatni stjenovit uspon do doma Goûter (3835 m). Odmah krećemo na još jednu kratku visinsku pripremu. Zvonimir, Kristina i ja svladali smo još stotinjak metara uspona te se vratili, a energični Robert i Petar popeli su se sve do vrha Dôme du Goûter (4304 m).

Vremenska prognoza za sutradan bila je dobra: ujutro sunce, a tek popodne lagano naoblachenje, pa smo nakanili odmah ići prema vrhu. Na spavanje se ide oko 18 sati jer treba ustati oko dva sata u noći, a oko tri sata (ili ranije) poći uzbrdo.

Bilo je 3:30 kad smo se zaputili na završni uspon. Čeone svjetiljke i dva naveza. Prekrasna je slika u noći vidjeti gotovo pun mjesec i svjetleću kolonu penjača koji idu prema vrhu. Hoda se polako jer smo na 4000 metara, gdje visina već čini svoje. Testiram sebe i svoj šećer (dijabetes tipa 1 od desete godine), koji u ovim okolnostima prilično divlja, ruši mi energiju i usporava me. Na pola puta do vrha stižemo do bivka Vallot, mjesta prikladnog za odmor. Putom sam prilično promrzla jer je počelo puhati pa se oznojen lako

pothladiš. Jedva sam dočekala sklonište, u kojem je ipak znatno toplije. U skloništu je mnogo ljudi, dio njih je ovdje i spavao, a neki od spavača prisvojili su sve ležajeve ne dopuštajući drugima ni da sjednu. Dok sam se stojeći tresla od pothlađenosti, oni su bezbrižno kuhali jutarnji čaj. No, ubrzo sam sve to »posložila« glasnim negodovanjem i došla do svojega komadića sjedećeg mjesta. Kristina je mislila da ću odustati od uspona, toliko sam se tresla i cvokotala zubima, no ja sam se na to već naviknula. Uvijek se tresem kad se malo pothladim, no brzo se oporavim. Zanimljivo, Stipe Božić u svojoj knjizi »K2 – trijumf i tragedija« tvrdi da ga je drhtanje spasilo u velikoj zimi. Čini se da ima nečega u tome.

Kolege Česi, koje smo već vidali na usponu, pitali su nas za savjet kako pomoći njihovom kolegi koji je dobio glavobolju i vrtoglavicu. Visina se različito podnosi. Srećom, nikome od nas nije bilo loše. Zvonimir i Petar pothladili su se u bivku čekajući naš navez, no nešto prije 7 sati ipak smo svi zajedno krenuli dalje. Tada se već počelo pojavljivati sunce pa je bilo toplije.

Malo-pomalo, teško zbog visine, ali idemo dalje. »Žilet« o kome sam se također naslušala strašnih stvari, svladavamo bez ikakvih poteškoća, gotovo ga i ne primijetivši. Očito je da smo imali odličan dan i odlične uvjete. »Žilet« je uzak prolaz sa strminama na obje strane, malo prije vrha Mont Blanca.

Naš se san konačno ostvario 26. srpnja u 10 sati. Evo nas na vrhu! Bilo je teško, ali je svaki korak vrijedio jer je vidik s vrha neopisiv. Prekrasan je osjećaj kad uspiješ postići nešto što ne može baš svatko, znati da si »pobijedio« sebe.

Silazak je bio kudikamo lakši, uz brojne prekrasne vizure.

Pred nama je još jedno noćenje u Goûteru. Kuloar smrti namjeravamo prijeći u jutarnjim satima, kada je odron kamenja manji, a treću noć, koju smo rezervirali kao pričuvu za slučaj lošeg vremena, poklanjamo domu. Od Goûtera se spuštamo sve do zupčaste željeznice. Večeras ćemo zanočiti u kampu u središtu Chamonixa.

Svakome tako razmišlja o Mont Blancu preporučujem da ne oklijeva. Kondicija se lako stekne, tehnike se nauče, a novac i vrijeme mora se – uštedjeti. Mont Blanc je tu, ako vam to, naravno, dopusti vrijeme!

Međunarodni dan planina i nepoznati Papuk

Nada Banović, Požega

Prošle je godine jedanaesti put organiziran pohod u povodu Međunarodnog dana planina. Taj se dan obilježava 11. prosinca, a prigodan pohod održava se vikend prije ili poslije pod sloganom »Nepoznati Papuk«. Akcija se organizira uz sudjelovanje HPS-a, udruge Slavonski planinari i Javne ustanove Park prirode Papuk. Trasu puta osmislio je, odredio i sve odradio poznati slavonski planinar, inače uposlenik Parka prirode Papuk, Miroslav Mesić. Bez njega ne bi išlo!

Upravo on pronalazi i poznaje sve te nepoznate dijelove Papuka i odvede 300-tinjak planinara tamo gdje još nismo bili. Uvijek nas oduševi, uvijek je taj izlet savršeno dobro organiziran, vođen i odrađen. Ništa što je viđeno na tom prigodnom godišnjem izletu ne zaboravlja se.

Mi slavonski planinari Papuk uglavnom dobro poznajemo i redovito njime hodamo, međutim, u predjelima koji budu cilj na Međunarodni dan planina rijetko je tko od nas prije bio. Tako smo na prvom izletu na Međunarodni dan planina 2006. upoznali veličanstveni Kamengrad, srednjovjekovnu gradinu za koju je dotad malo tko znao. Otkrili smo zatim Vražji mlin zapadno od Zvečeva, savršen planinski potok s kaskadama i slapovima, donekle sličnim plitvičkima, a vratili se preko brda Sovjaka, bogatog fosilima, na Djedovicu i tamo razgledali dva hrasta stara 500 godina. Penjali smo se nekoliko puta, uvijek s druge strane, na vrh Točak (887 m), koji je poslije Domovinskog rata bio gotovo zaboravljen jer je na granici Požeško-slavonske i Virovitičko-podravске

MARIJAN BANOVIC

Međunarodni dan planina 2009. godine

NADA BANOVIC
NADA BANOVIC

Polazak na pohod s Novog Zvečeva

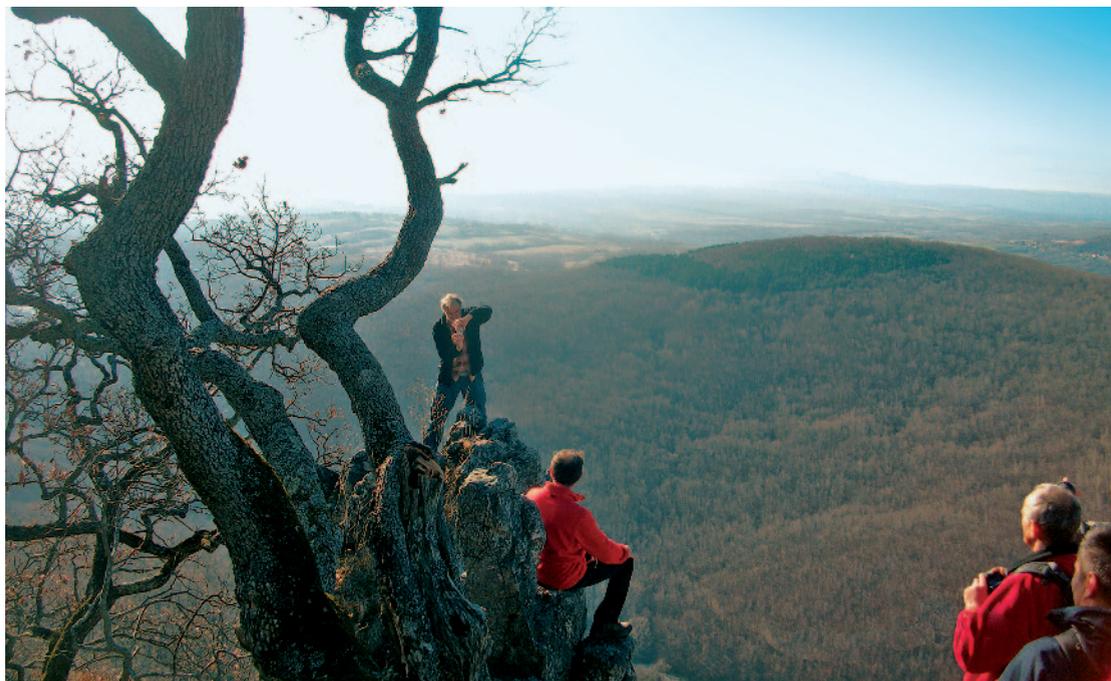
Vidikovac na vrhu Točak

županije, sjeveroistočno od Zvečeva, na području gdje je bilo ratnih djelovanja. Malo je poznato da je upravo Točak najviši vrh Virovitičko-podravske županije. Na njemu je drveni vidikovac.

Uspeli smo se jedne godine na najviši planinski travnjak Papuka, tik ispod vojne baze na vrhu. Na tom smo izletu pili vrući čaj koji su nam skuhalo djelatnici baze. Uspinjali smo se do travnjaka zapadnim grebenom Papuka, put

je bio osiguran improviziranim planinarskim rukohvatima jer je veoma strm, a snijeg je bio do koljena. O vidiku s vrha i zimskoj planinskoj idili samo sjećanje i fotografija mogu reći koliko su bili lijepi.

Jedne su godine ciljevi izleta bili arheološko nalazište Rudine i izvor Orljave u predjelu zvanom Crni Psunj. Tamo smo upoznali i Papučki reitweg, trasu povijesne Gutmannove pruge i puta

MARIJAN BANOVIC

Pogled s Južne terase na brdo Kozja brada

Vodička prethodnica

na potezu Novo Zvečevo – Palež – Točak – Crna kuća, također po snijegu jer Međunarodni dan planina pada na drugi vikend u prosincu. Jedne se godine hodalo iz Zvečeva preko Točka do Rupnice. Rupnica je atraktivan geološki lokalitet Parka prirode Papuk, primjer stupastog lučenja vulkanskih stijena. Zahvaljujući Rupnici Papuk je uvršten u UNESCO-ov popis geoparkova. Usput nam je otkriven stari rudnik muskovita, prolazili smo predjelima Papuka koje nikad dotad nismo vidjeli, a na povratku smo posjetili stanište 40 vrsta mahovina, neviđen prirodni raj koji sami nikada ne bismo pronašli.

Išli smo zatim na papučki Crni vrh iz Voćina, zajamčeno najstrmijim smjerom, ali vrlo zanimljivim. Iz Voćina smo također išli na vrh Točak 2015. godine. Bilo je zahtjevno i ponovno jako zanimljivo. Na sjevernoj smo strani Papuka upoznali Kneževe vode, gdje je Javna ustanova Park prirode Papuk napravila malo planinarsko sklonište.

Posljednji, 11. pohod imao je temu »Tragom ponornice Radovanke« (papučkog potoka).

Prilazni se put uspinje brdom Turjakom, kao za Mališćak, a zatim se odvaja ulijevo, prilično strmo, i vodi do takozvane Južne terase. To je jako zanimljivo otvoreno područje stijena, s prekrasnim vidikom. Put se dalje spušta u sam kanjon potoka, kuda je nekad išla šumska pruga, prelazi ga i prekrasnom, nenapornom stazom vodi sve do Stražemanskoga grada, srednjovjekovne gradine na Papuku od koje je ostalo vrlo malo zidina. Odanle se pruža divan vidik na stjenjak – Južnu terasu, s koje smo došli – i na stijene penjališta Sokoline na istoku.

Izleti pod motom »Nepoznati Papuk« svaki su put opravdali taj naziv. Mi, budući vodiči pohoda, prošli bismo trasom tjedan dana prije s Miroslavom Mesićem, kako bismo utvrdili put. Miru moramo pohvaliti i zato što je o svakom odredištu na koje smo dosad išli znao reći sve do najsitnijih pojedinosti, bile one geografske, geološke, povijesne, florističke ili faunističke. Od njega bismo saznali sve o predjelu u koji idemo. Ne kažem da to kao nadzornik Parka prirode Papuk (rendžer) ne bi trebao znati, ali čini se da on to zna

Uspón zapadnim grebenom na najviši travnjak Papuka

ponajprije zato što je planinar i ljubitelj prirode, a tek zatim kao čovjek od struke.

Na izletima je planinarima uvijek bio osiguran doručak i ručak, kojima redovito planinare časti

Park prirode Papuk. Moramo spomenuti i to da su nam ručak jedne godine prilikom uspona na najviši planinski travnjak Papuka – i to savršen gulaš od gljiva – pripremili supružnici doktori Muršić iz Osijeka, koji na Zvečevu imaju vikendicu. To je bio ručak za pamćenje. U njihovu smo domu prije pohoda i doručkovali.

Djelatnici Parka prirode Papuk i članovi HGSS-a redovito su uključeni u organiziranje pohoda u povodu Međunarodnog dana planina, koji savršeno odrade svoje obveze na osiguranju puta i pomoći planinarima, a usto prirede letak pohoda s kartom puta, pečat pohoda, ručak i sve drugo što treba. Tijekom godine sudjelujem na više tradicionalnih planinarskih pohoda diljem Hrvatske i svi su lijepi. Da nisu, vjerojatno ne bih ponovo išla. Ipak, najdraži mi je pohod na Međunarodni dan planina, upravo zato što se ide tamo kamo ne zna doći svatko. Zato što su iznenađenje i radost novootkrivene ljepote ono što je potrebno da bi izlet bio za pamćenje.

Zimski ugođaj na Papuku

60. obljetnica Komisije za speleologiju HPS-a

Komisija za speleologiju HPS-a osnovana je 5. listopada 1956., a njeguje tradiciju speleološke djelatnosti od 1900. godine pri Planinarsko-turističkom društvu Liburnija (danas Speleološki odsjek Liburnija PD-a Paklenica) i Odbora za istraživanje špilja Geološkog povjerenstva Kraljevine Hrvatske i Slavonije, utemeljenog 1910. Komisija je tijekom svoje povijesti koordinirala radom 45 speleoloških sekcija, odsjeka ili udruga. Udruge članice organizirale su desetke tisuća istraživačkih akcija ili sudjelovale u njihovoj organizaciji, a posebno vrijedi istaknuti zahtjevna istraživanja u okviru speleoloških ekspedicija i kampova u Hrvatskoj i svijetu, koja su rezultirala otkrićem dubokih i kompleksnih špilja i jama, što je zapaženo i u svjetskim okvirima.

Danas Komisija ima 18 aktivnih članica. U njima aktivno na speleološkim istraživanjima sudjeluje oko 450 speleologa. Rad se sastoji od održavanja sastanaka Izvršnog odbora, stručnog usavršavanja i edukacije, organiziranja stručnih skupova te rada koordinatora za određena područja speleologije: speleološku tehniku, speleološko obrazovanje, međunarodnu suradnju, katastar i speleološku dokumentaciju, povijest, zaštitu špilja i upravljanje špiljama, znanstvena istraživanja i speleološke objekte zagađene minsko-eksplozivnim sredstvima.

DAMIR BASARA

Prigodna izložba

Tijekom 2016. ova je vrijedna obljetnica hrvatske speleologije obilježena nizom aktivnosti. Početkom godine tiskani su promotivni materijali koji su korišteni na svim akcijama KS HPS-a, a tijekom lipnja održan je speleološki kamp uz jamu Staru školu na Biokovu. Organizatori toga zahtjevnog istraživanja bili su SO PD-a Imber iz Omiša, KS HPS-a i Park prirode Biokovo.

MEA BOMBARDELLI

Svečanost povodom 60. obljetnice Komisije za speleologiju HPS-a

VLADO BOŽIĆ

Okrugli stol (bez stola) o speleološkom katastrofu

Ciljevi logora bili su izrada novog topografskog nacrtu jame, nastavak istraživanja na njenom dnu, izrada fotodokumentacije i videodokumentacije, znanstvena uzorkovanja s naglaskom na biospeleologiji te rekonosciranje okolnog terena radi otkrivanja novih ulaza u jamu. Baza istraživanja bila je planinarska kuća Pod Svetim Jurom, a većina sudionika boravila je u izdvojenom logoru, u šumici iznad ulaza u jamu Staru školu. Najveći izazov istraživačima bio je teren težak za transport opreme i vode do logora.

Središnja je svečanost održana 18. studenoga 2016. u Ilirskoj dvorani Gradske knjižnice »Ivan Goran Kovačić« u Karlovcu. Tim su povodom, uz prisjećanje na povijesne aktivnosti KS-a, podijeljena prigodna priznanja i nagrade:

- za posebne zasluge i rad u KS HPS-a: Vlado Božić, Ana Bakšić, Igor Jelinić, Dalibor Paar i Damir Basara.
- za rad na edukaciji speleoloških kadrova: Nikolina Marić, Željko Marunčić, Aida Barišić, Teo Barišić, Čedo Josipović, Marko Budić, Dalibor Kušić,

Tomica Matišić, Goran Rnjak, Marin Glušević, Antonio Kovačić, Ivica Čukušić i Darko Bakšić.

- za istaknut istraživački rad: Branko Jalžić, Teo Barišić i Darko Bakšić
- za razvitak speleologije u Hrvatskoj: SO HPD Željezničar – Zagreb, SO HPD Mosor – Split, SO PDS Velebit – Zagreb, SO PD Dubovac – Karlovac, PD Paklenica SO Liburnija – Zadar, SO HPK Sveti Mihovil – Šibenik, SO PD Profunda – Selca, SO HPD Imber – Omiš, SO PD Promina – Drniš, SO HPD Sniježnica – Dubrovnik, SO HPD Imotski – Imotski, SO HPD Bijele stijene – Mrkopalj, SU Kraševski zvirni – Ivanec, Dinaridi DISKF – Zagreb, SD Đula Medvedica – Ogulin, SAK Ekstrem – Makarska, SU Međimurje – Čakovec, Speleo8,

VLADO BOŽIĆ
VLADO BOŽIĆ

Sudionici Skupa speleologa Hrvatske prate izlaganje

Nova pročelnica Aida Barišić i novi tajnik Marko Rakovac

Osmica – Karlovac, SO Cave monsters HPD Sveti Jure – Zagvozd i SO HPD Željezničar – Gospić.
– za pomoć u radu KS HPS-a: Hrvatski speleološki savez, Zagrebački speleološki savez, HGSS – Komisija za speleospašavanje i Alan Čaplar.

U Karlovcu je od 18. do 20. studenoga održan tradicionalni Skup speleologa Hrvatske, na kojem su se okupili speleolozi i istraživači krša iz Hrvatske i susjednih zemalja. Na Skupu je sudjelovalo 200 speleologa iz većine hrvatskih speleoloških udruga i nekoliko udruga iz susjednih zemalja. Rad KS HPS-a predstavljen je prigodnim predavanjem Vlade Božića »60 godina Komisije za speleologiju Hrvatskog planinarskog saveza« i tematskom povijesnom izložbom koju je uredio Damir Basara. Izložba prikazuje razvoj speleoloških aktivnosti tijekom 60 godina postojanja KS HPS-a. Izložba će tijekom 2017. biti postavljena u više gradova širom Hrvatske.

Damir Basara

Izložba »Putovanje kroz povijest speleologije«

U povodu proslave 20. obljetnice Speleološkog društva Karlovac i proslave 60. obljetnice Komisije za speleologiju HPS-a karlovački su speleolozi od 22. listopada do 25. studenoga 2016. u svom gradu organizirali nekoliko speleoloških događanja. Za tu je priliku pozvan Speleološki odsjek HPD-a Željezničar iz Zagreba da u Karlovcu postavi izložbu pod spomenutim naslovom.

VLADO BOŽIĆ

Rebeka Knajs uz plakat izložbe

Organizaciju izložbe preuzela je studentica muzeologije Rebeka Knajs, koja je u SO HPD-a Željezničar zadužena za obnovu speleološkog muzeja toga odsjeka, u čemu joj stručnu pomoć pruža Branko Jalžić.

Nakon pregleda prostorije – Male dvorane Gradskog muzeja Karlovac, odabrani su eksponati i prevezeni u Karlovac. Pod stručnim okom muzealaca izlošci su razmješteni po dvorani tako da predstavljaju, kako u naslovu piše – malo putovanje kroz povijest speleologije

VLADO BOŽIĆ

Posjetitelji razgledavaju izložbu

u Hrvatskoj. Izložena je speleološka oprema koja se koristila tijekom povijesti i predstavljeni su rezultati speleoloških istraživanja: nacrti i opisi špilja i jama te nalazi iz podzemlja, među kojima zanimljivosti iz područja geologije, arheologije i biologije. Izložbu su dopunili panoi s velikim fotografijama koje prikazuju djelatnost SO HPD-a Željezničar od njegova osnutka do danas.

Za izložbu je izrađen katalog i poseban plakat. Na otvorenju je prikazan i kratak film o speleologiji, a na televizoru su stalno prikazivane fotografije vezane uz povijest speleoloških istraživanja.

Na otvorenju izložbe 3. studenoga govorile su ravnateljica Gradskog muzeja Hrvojka Božić i predstavnica karlovačkih speleologa Marina Trpčić. Izložba je trajala do 19. studenoga, a posjetili su je brojni karlovački speleolozi, uglavnom na otvorenju, a tijekom tjedna i mnogi građani.

Vlado Božić

SO HPK Sveti Mihovil organizirao izložbu

U ambijentalnom izložbenom prostoru Gradske knjižnice »Juraj Šižgorić« u Šibeniku postavljena je od 19. do 31. siječnja 2017. izložba o 60 godina rada Komisije za speleologiju HPS-a i speleološkoj djelatnosti.

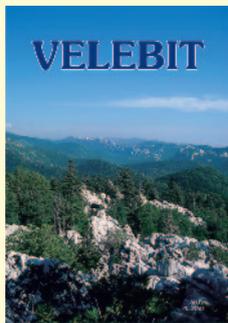
Speleološka izložba u Šibeniku

Organizirao ju je Speleološki odsjek HPK Sveti Mihovil, član KS HPS-a od 1996.

Uz izložbu kojom se prikazuje razvoj speleoloških aktivnosti u 60 godina postojanja KS HPS-a, brojni su posjetitelji mogli vidjeti i izloženu osobnu speleološku opremu, opremu za speleološko istraživanje, sve što je potrebno za izradu nacrti speleološkog objekta, kao i speleološku literaturu koju izdaju članice KS HPS-a.

Aida Barišić

PREKO 60% POPUSTA !!!

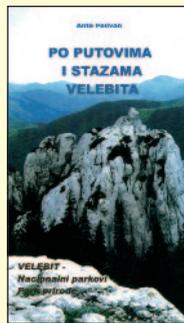
VELEBIT
Autor: **Ante Pelivan**
- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez
CIJENA: 190,00 kn

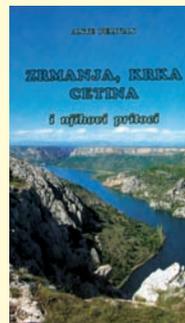
PTICE
Autor: **Davor Krnjeta**
- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografijama u boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 260,00 kn

VODIČ PO PRISTUPAČNIM ŠPIJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ
Autor: **Vlado Božić**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič s kartama
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja AKCIJSKA cijena je 290,00 kn

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno.

(poštarina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058

e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

Aida Barišić – nova pročelnica Komisije za speleologiju HPS-a

Na proslavi 60. obljetnice Komisije za speleologiju HPS-a, održanoj u Karlovcu 19. studenoga 2016., izabrano je i njeno novo vodstvo. Dotadašnjeg pročelnika Damira Basaru naslijedila je Aida Barišić, članica SO HPK-a Sveti Mihovil u Šibeniku.

Aida Barišić, djevojački Gold, rođena je 6. srpnja 1965. u Šibeniku. Udala se 1989. za Tea Barišića i s njim ima četvero djece. Studij socijalne pedagogije završila je 1988. u Zagrebu, a radi u Zavodu za zapošljavanje u Šibeniku. Speleologijom se bavi od 1986., kad je završila 16. Zagrebačku speleološku školu i postala članicom SO PDS-a Velebit. Do 1988. u svom je speleološkom kartonu zabilježila 44 istraživačke akcije, s više od 12 km duljine i 1,5 km dubine novoistraženih kanala.

Od samih početaka pokazivala je zanimanje za višekratno i dugoročno istraživanje velikih speleoloških objekata pa je tako u 12 vikend-akcija istraživala Špilju u kamenolomu Tounj. Četiri je puta istraživala ponor Punar u Luci kod Gračaca, čije je istraživanje uključivalo prijevoz vlakom, potom transport opreme biciklima i pješćenje do visoravni Pustog polja. Krajem 1988. sudjelovala je na dvomjesečnoj speleološkoj ekspediciji SOV-a u Kinu, u okolici gradova Guilina i Guangxija. U SO-u Velebit obnašala je dužnosti administratora i oružara, a bila je i demonstratorica na speleološkim školama. Posebno je zanimljivo da je na natjecanju u speleološkim vještinama 1988. u Beogradu osvojila prva mjesta u pet disciplina. Godine 1990. položila je ispit za speleologa i stekla značku br. 110.

Nakon izbivanja Domovinskog rata preselila se sa suprugom Teom i dvoje djece iz Zagreba u Šibenik.

Supružnici Aida i Teo Barišić pred ulazom u jamu Kitu Gaćešinu

Nakon malog prekida zbog odrastanja djece ponovno se aktivirala 2003. i pomogla suprugu u organiziranju 1. Šibenske speleološke škole, a nakon otkrića ulaza u jamu Kitu Gaćešinu (2004.) ponovno je obukla speleološki pojas i postala članicom SO HPK-a Sveti Mihovil. Do početka 2017. nanizala je 61 istraživačku akciju u jamskom sustavu Kita Gaćešina – Draženova pihaljka, odnosno 120 »noćenja« u podzemnim bivcima i toliko dana boravka u tom sustavu. Zajedno sa suprugom napisala je 2014. online knjigu »Deset godina sustavnog istraživanja jamskog sustava Kita Gaćešina – Draženova pihaljka«. Uza spomenuto, sudjelovala je i u brojnim istraživanjima manjih speleoloških objekata u Šibensko-kninskoj županiji, među ostalim u 12 istraživačkih akcija u Rudniku boksita u Kalunu, ali i u istraživanju 653 m duboke jame Nevidne vode u BiH.

Vodila je 3. i 5. Šibensku speleološku školu i aktivno sudjelovala u radu svih ostalih dosadašnjih škola, što je više od 140 dana terenskog rada na edukaciji speleološkoga kadra. I troje njezine djece završilo je speleološke škole. Godine 2007. postala je speleološka instruktorka, obradivši temu »Bivakiranje u podzemlju«. Za svoje aktivno sudjelovanje u edukaciji i ispitima za postizanje speleoloških naziva dobila je 2016. posebno priznanje HPS-a.

Od 2004. redovna je članica HGSS-a, osnivačica šibenske stanice, u čijem je sastavu sudjelovala u brojnim akcijama spašavanja, potragama i intervencijama. Tijekom vježbi Komisije za speleospašavanje HGSS-a ušla je u brojne duboke speleološke objekte (Mokre noge, Rašpor, Munižabu, Pepelariću, Staru školu). Povrh toga što je bila članicom Komisije za informiranje i analitiku HGSS-a, od 2015. obavlja dužnost administratora u matičnoj stanici HGSS-a. Za svoj desetogodišnji rad u HGSS-u dobila je posebno priznanje.

TEO BARIŠIĆ

Na ulazu u jamu Skejin umac

TEO BARIŠIĆ

Aida Barišić u bivku u Kiti Gačešinoj

Aida se skrbi o društvenim mrežama i web stranica SO HPK-a Sveti Mihovil, KS HGSS-a i KS HPS-a. Članica je Upravnog odbora HPK-a Sveti Mihovil. Znatno je pridonijela izradi statuta, pravilnika, standardizaciji izvješća i speleološke dokumentacije, nevidljivoga i nepopularnoga, a toliko važnog dijela speleološke aktivnosti. Objavila je desetak članaka o radu SO HPK-a Sveti Mihovil (istraživanja, škole, seminari).

Iako je već baka petogodišnjoj unučici, Aida je i dalje aktivna u speleološkim istraživanjima. Posebno je velik njezin doprinos istraživanju najduljega jamskog sustava u Hrvatskoj Kite Gačešine – Draženove puhaljke (danas istraženoga u duljini od 32.601 m).

Vlado Božić

Održan ispit za naziv speleolog na Baškim Oštarijama

U planinarskoj kući »Vila Velebita« na Baškim Oštarijama održan je 28. siječnja 2017. ispit za stjecanje naziva speleolog. Na ispitu su provjerena teorijska i praktična znanja. Domaćini ispita bili su članovi SO PD-a Željezničar iz Gospića, a ispitnu komisiju činili su instruktori speleologije Ana Bakšić, Aida Barišić, Teo Barišić, Vlado Božić, Čedo Josipović, Dalibor Paar i Goran Rnjak te instruktorski kandidati Mario Blatančić, Damir Janton i Marko Rakovac.

Od osam prijavljenih kandidata ispitu ih je pristupilo šestoro te su ga uspješno položili i tako stekli naziv speleolog. To su Đenis Barnjak (SO PD-a Željezničar Gospić, značka br. 235), Šime Sorić (SO Liburnija HPD-a Paklenica, značka br. 238), Vedran Sudar (SK »Ozren Lukić«, značka br. 239), Nikola Hanžek značka

Ispit za naziv speleolog na Baškim Oštarijama

speleolog br. 236 (SO HPD Željezničar) i Dino Taras značka br. 237 (SO Liburnija HPD Paklenica).

Ispitna komisija razmotrila je i molbu Damira Jantona (SK »Ozren Lukić«) s dostavljenom dokumentacijom (životopis, osobni karton, speleološki karton) te mu priznala kategoriju speleolog i uručila značku br. 234.

Razmatrajući znanje kandidata Komisija je zaključila da postoji nesigurnost u poznavanju osnova orijentacije te da je potrebno organizirati stručni seminar na temu kartografije i orijentacije na terenu, odnosno u udrugama poraditi na podizanju razine znanja o tom području. Utvrđeno je i da bi kandidati više pozornosti trebali posvetiti tehnici samospašavanja i sustavu sv. Bernarda.

Novi speleolozi imaju obvezu prenošenja znanja u svojim društvima, ali i daljnjeg vlastitog usavršavanja u praktičnim vještinama i teorijskim znanjima putem seminara Komisije za speleologiju HPS-a i aktivnosti svojih matičnih udruga.

Aida Barišić

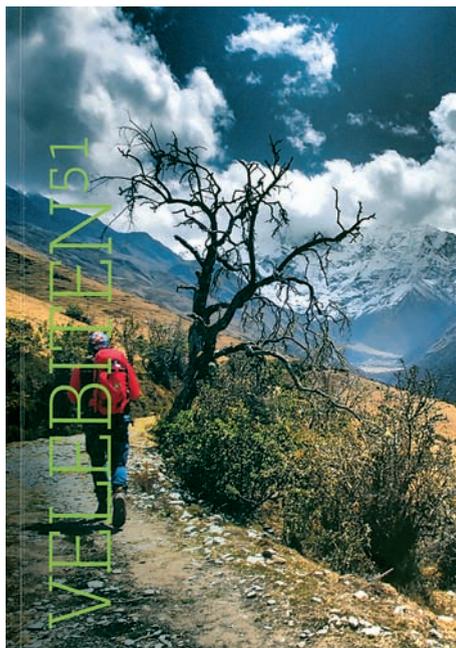
TEO BARIŠIĆ

Ispitna komisija ocjenjuje pismene ispite

»Komisija za speleologiju 1956. – 2016.«

Knjižicu toga naziva izdala je Komisija za speleologiju HPS-a kao prethodnicu opširnije knjige o svojem 60-godišnjem radu. Uredili su je Alan Čaplar i Damir Basara, a tekstove su napisali Damir Basara, Dalibor Paar, Roman Ozimec i Vlado Božić. U njoj su objavljene atraktivne slike više od dvadesetak članova hrvatskih speleoloških udruga. Format knjižice je 17×19 cm, a ima 36 stranica. Tekstovi i slike obrađuju teme: »Što je speleologija«, »Komisija za speleologiju«, s tablicom aktivnosti njezinih članica i pregledom svih pročelnika, »Speleološka edukacija«, s popisom članova koji su stekli nazive speleolog i instruktor speleologije, »Speleološka istraživanja«, s popisom najdubljih i najduljih speleoloških objekata u Hrvatskoj, »Ciljevi speleološke djelatnosti«, »Speleološki skupovi«, »Speleološka publicistika« i »Međunarodna suradnja«. Sažeto je prikazana cjelokupna djelatnost Komisije. Knjižica se promotivno dijeli zainteresiranima.

Vlado Božić

Velebiten, br. 51

Kao svake godine, Izvršni je odbor HPS-a i krajem prošle godine proglasio najbolje udruge, akcije i pojedince. Od pojedinaca, nagradu za 2016. dobio je i jedan speleolog – Stjepan Dubac, član SO PDS-a Velebit, i to za uređivanje 51. broja časopisa Velebiten. Posrijedi je nagrada za najveći doprinos planinarskoj publicistici jer je, kako piše u obrazloženju, »trebalo mnogo zalaganja

da bi se od više desetaka autora prikupili ti vrijedni materijali i uredili za tisak«.

Evo prikaza tog časopisa! Velebiten je počeo izlaziti koncem 1990. u formatu nešto manjem od sadašnjega, na samo 20 stranica. Prvih su godina izlazila po dva broja godišnje. Format je 2005. povećan (od tada je istog formata kao i Hrvatski planinar) i počeo je izlaziti kao godišnjak.

Posljednji, 51. broj, izišao je u jesen 2016. i ima čak 192 stranice teksta, sa slikama iz svih djelatnosti Velebita: planinarenja, alpinizma, speleologije, školovanja, putovanja itd. Prve stranice posvećene su 65. obljetnici PDS-a Velebit, u okviru koje su organizirani usponi na 65 vrhova svijeta. Opisana je i Memorijalna planinarska obilaznica »Vila Velebita«, uređena u spomen na djelovanje Planinske satnije Velebit. U rubrici »Alpinizam« navedeni su najvažniji datumi iz povijesti AO-a Velebit, objavljen je originalni opis posljednjeg uspona Ratka Čapeka i preneseno nekoliko primjera alpinističkog ekstremizma.

Najviše je stranica posvećeno speleološkim djelatnostima, gotovo pola časopisa. Uvodni speleološki tekst napisao je urednik časopisa Stjepan Dubac na temelju razgovora s legendom Speleološkog odsjeka Velebita – Hrvojem Malinarom i njegovom suprugom Martom, te oživio njihove zanimljive dogodovštine. Tu je i članak o speleološkoj ekspediciji »Sjeverni Velebit 2015«, na kojoj je istraženo novih 540 m u Slovačkoj jami. Zabilježeno je da je istraženo 15 novootkrivenih

manjih jama ukupne dubine 333 m. Može se pročitati i zanimljiv tekst o sudjelovanju na ekspediciji u jamu Lion u Grčkoj, na otoku Kreti, o istraživanjima u jami Munižabi i Kiti Gačešinoj te o biospeleološkom istraživanju ponora Jasena nedaleko od Vrgorca. Osvježena su sjećanja Marijana Čepelaka – Maligana (sa starim fotografijama) na davno istraživanje špiljskog sustava Đula – Medvedica i prikazan je Skup speleologa Hrvatske 2015. u Ogulinu. Ima tekstova o špiljama i jamama kao dokumentima prošlosti te o jamama punima smeća i eksplozivnih sredstava. Opisano je i istraživanje Jame kamenog diva i posjet jami Mametu.

U rubrici »Planinarenje« objavljena je pjesmica o izletu na Čičariju, opis uspona na vrh Weismiest u Švicarskoj i dogodovštine s proslava nekoliko novih godina.

Rubrika »Edukacija« donosi podatke o održanim speleološkim školama 2015. i 2016., visokogorskoj školi 2015., općoj planinarskoj školi 2014. i 2015., speleološkoj školi i školi orijentacije za učenike Drvodjelske

škole u Zagrebu, speleološkim ispitima 2015. i 2016. te donaciji lutke za reanimaciju, koju su članovi PDS-a Velebit dobili od Američke ambasade.

Rubrika »Putovanja« donosi lijepu priču o bračnom putovanju dvoje speleologa po Južnoj Americi i putopis jednog velebitaša o prirodnim znamenitostima Čilea.

Stvorena je i rubrika »Za dušu«, u kojoj su objavljene stare fotografije novog ministra – člana SO PDS-a Velebit Slavena Dobrovića, iz doba kad je bio aktivan speleolog. Tu su i članak »Vatra – element bogova«, koristan svima koji zalaze u prirodu, ali i kao filozofski članak o putovanjima, i pjesme »Velebitski vukovi«, »Dva špiljara«, »Ki-ta u Vele-bitu« i »Mediterranska cikličnost«.

U rubrici »In memoriam« objavljeni su životopisi preminulog alpinista i spašavatelja Ismeta Baljića – Pube, speleologa Željka Sansevića – Herkula i alpinista Miroslava Plečka – Čoa.

Svi su tekstovi zanimljivi pa vrijedi prolistati i pročitati cijeli časopis te tako doznati zašto je urednik Dubac dobio nagradu HPS-a. Vlado Božić

SPORTSKO PENJANJE

Umjetna stijena za sportsko penjanje u Jastrebarskom

U utorak, 13. prosinca 2016. u maloj dvorani OŠ »Ljubo Babić« otvorena je prva umjetna stijena za penjanje u Jastrebarskom. Dobila je ime po pokojnom jaskanskom planinaru Tomislavu Galoviću, čija je obitelj otkrila natpis na ulazu dvorane. Projekt »Preko stijene do zvijezda«, čiji je idejni začetnik prof. Ratko Stojković, ostvaren je zajedničkom suradnjom HPD-a Jastrebarsko, Hrvatskoga olimpijskog odbora, Zagrebačke županije, Zajednice športskih udruga i saveza Zagrebačke županije, OŠ »Ljubo Babić« te Sportske zajednice grada Jastrebarskog.

»Naš interes je bio da planinarima i članovima našeg društva osiguramo poligon za vježbu. Posebno me veseli što je stijena postavljena u školi jer je tako lako dostupna djeci kako bi isprobala i tu sportsku aktivnost« – naglasio je predsjednik HPD-a Jastrebarsko Igor Plantaš zahvalivši svima koji su financijski pomogli izgradnju i uređenje penjalšta. »Stijena koristi za razvoj kompletnog dječjeg organizma. Od motorike, koordinacije, snage, od mnogih funkcionalnih sposobnosti gdje djeca razvijaju izdržljivost, do toga da djeca penjući se po stijeni razmišljaju i kombiniraju kamo će prolaziti, da razvijaju svoje intelektualne sposobnosti«, dodao je prof. Stojković.

Vrijednost je projekta 42 tisuće kuna. Stijena je visoka šest metara, a površina joj je 30 kvadratnih metara. Na njoj se istodobno mogu penjati tri penjača. Nina Vučinić

Stijena za penjanje u Jastrebarskom

Vojko Sanković (21. 9. 1946. – 23. 1. 2017.) – sjećanje na »dobrog duha« Učke

Nebrojeni su planinari i putnici namjernici prelazeći preko najvišeg prijevoja naše prekrasne Učke gore ostali zauvijek dodirnuti ljudskom neposrednošću i nepatvorenim iskrenim marom i skrbi Vojka Sankovića. Taj »dobri duh« Učke cijeli je život bio povezan s Učkom i Čičarijom, podno koje su se smjestile njegove rodne Žejane. Te su planine bile za nj mnogo više od mjesta za hobi, puki odmor ili poligon fizičke aktivnosti. One su bile simbol njegova identiteta, hram njegovih vrijednosti kojemu je kontinuirano hodočastio, središnja točka životnih, ljudskih trenutaka, od onih socijalizacijskih preko emocionalno psiholoških pa sve do onih etičkih.

Vojko se s planinama, njihovom ljepotom i magičnom privlačnošću, susreo vrlo rano, ponajprije kao vrlo aktivan član matuljskih izviđača. Njegova intenzivna planinarska priča počinje nakon 1975., kada se učlanjuje u PD Opatija i prvenstveno sa svojim kolegama i planinarskim prijateljima iz radnoga kolektiva, nekadašnjeg Elektroprimorja, sudjeluje u pothvatima koji se danas doimaju nadnaravnima. Pamtit ćemo njegove živopisne priče, koje je vrlo rado i sam pričao nama mlađima, o nošenju jadranske ribe do pod same alpske vrhunce, o raznoraznim opasnim dogodovštinama iz kojih se uvijek požnjelo ono najljepše i najbolje, o uvjetima u kojima se hodalo i danas gotovo nerazumljivu žaru s kojim se to činilo s obzirom na skromne mogućnosti i manjak sigurnosnih mjera kakve danas poznajemo, o nezaboravnim druženjima u planinarskim domovima...

Međutim, većina ga planinara poznaje kao legendarnu ikonu planinarskog doma Poklon, koji mu je bio drugi, a počesto i prvi osobni dom. Njegova skrb za sve putnike namjernike, iskreno gostoprimstvo pruženo svakom planinaru te uvijek nasmijano, vedro lice ama baš za svakog prolaznika, činili su Poklon posebnim odredištem izrazite, gotovo neobjašnjive i neuhvatljive, ali tako snažno prisutne pozitivne energije.

Bio je jedan od onih »malih« ljudi koji predano radeći u tišini održavaju »hladni« pogon, toliko neophodan za svaki veći uspjeh u širenju planinarstva, pripremaju teren za »velike« stvari, podržavaju i pomažu svako nastojanje koje može unaprijediti planinarstvo i opću ljubav prema planinama. To je taj neizbrisiv trag koji je on ostavio na Učki. Bio je učitelj i motivator, čineći to na nerazvikan način, bez promocije i transparentata, bez plakata i javnih poziva. Uvijek neposredno, odmah i za svakoga. Tu, na terenu, na Poklonu i oko njega, kad god bi tko zatrebao topli čaj, savjet ili samo mirnu riječ toliko potrebnu za povrat snage i volje.

U priznanja koje je PD Opatija dobio posljednjih godina – poput onog za najboljeg upravljača planinarskog objekta (2013.) ili pak za okrunjenje velikih projekata

koji su se odvijali upravo u planinarskom domu Poklon, poput otvorenja Opatijske planinarske obilaznice 2014. ili dodjele priznanja na 1. Maloj planinarskoj školi 2016. – njegovo je ime utkano posebnim vezom. Upravo je on bio stalan, neumoran i uporan poticatelj cijelog Društva da se domu na Poklonu vrati njegova puna planinarska i društvena funkcija kakvu je zaslužio.

Za svoje je zasluge, ponajviše rušeći sve rekorde u broju domarskih dežuranja u planinarskom domu Poklon, dobivao brojna priznanja matičnoga planinarskog društva, a 2014. i brončani znak HPS-a. Ipak, ta priznanja ne mogu nimalo dočarati snagu osobnosti toga pojavom krhka čovjeka, a zapravo snažna i žilava planinara nevjerovatne volje, koji je ostavio dalekosežniji utjecaj no što će ga većina nas u planinarskom življenju uspjeti dostići. Broj ugrijanih tijela, osnaženih duša i nasmijanih lica za koja je on bio zaslužan zasigurno premašuje četveroznamenkaste brojeve, među domaćima, ali i stranim planinarima.

Stabilnih vrijednosti i jasnih principa s jedne, ali nevjerovatne senzibilnosti i fleksibilnosti s druge strane, bio je jedinstvena moralna vertikala. U punom smislu dobričina kakvu rijetki imaju prilike upoznati u svojim životima, a još rjeđe kraj njih živjeti i od njih učiti. Svi mi koji smo to mogli osjećamo posebnu zahvalnost za tu priliku. Kao takav, on i dalje ostaje s nama kao trajan uzor i poriv da sve čemu nas je učio svojim neposrednim činjenjem i ponašanjem prenosimo na daljnje planinarske generacije.

Unatoč tuži u našim srcima, njegov odlazak s ovog svijeta treba uzeti kao završnu lekciju u kojoj bi nas zasigurno i sam poučio: da je sad kad ga nema na nama još veća odgovornost da iskreno i duboko širimo ljudsku dobrotu i oplemenjujemo time sebe i sve planinarske suputnike, jer nadilaženjem sebe u iskrenom davanju dobivamo jedinstvenu mogućnost obogatiti se kroz druge. Zato ćeš, Vojko, uvijek biti s nama, gdje god bio!
Igor Eterović

Izrazito bogata godina iza pazinskih planinara

Uobičajeno se tijekom siječnja održava redovna godišnja skupština pazinskoga PD-a Pazinka. Ove je godine skupština održana 25. siječnja 2017. u Društvenom centru »Veli Jože« u Pazinu. Prigoda je to za prisjećanje, pregled prošlogodišnjega rada i planiranje budućih aktivnosti.

Protakla je godina bila izrazito bogata, prepuna izleta i markacijskih akcija, usmjerena k obilježavanju 140. obljetnice organiziranog planinarstva u Pazinu i Istri. Sve je to u svom govoru istaknula predsjednica Patricija Jedrejčić, koja je među ostalima u protekloj godini za svoj rad nagrađena i Zahvalnicom Grada Pazina.

Pohodima su bila obuhvaćena područja Istre, Rijeke, Velebita, Slovenije, Italije i Austrije. Na niskogorskim je pohodima koje je PD Opatija dsudjelovalo od 20 do 30 članovaobio posljednjih godina, a u visokogorskim od pet do sedam. Sve su pohode vodili licencirani vodiči HPS-a Adelina Sergo Pužar, Sonja Levak, Dalibor Jakovčić, Larisa Močibob, Alberto i Patricija Jedrejčić te Nino Salih. Uključivali smo se i u manifestacije na pozive Grada Pazina te institucija na području Pazinstine i susjednih općina. Bili smo gosti brojnih medija, a pod vodstvom Vladimira Finderlea odrađene su mnoge markacijske akcije.

Među visokogorskim se pohodima izdvaja uspon na Dufourspitze u kolovozu, koji su u povodu 140. obljetnice planinarstva u Istri i Pazinu vodili Nino Salih i Goran Šepić. Uz tu obljetnicu svakako valja izdvojiti i otvaranje Franetova puta, posvećenog Franji Paulišiću, dugogodišnjem predsjedniku i planinarskom aktivistu.

Prilično se radilo i na publicističkom polju. U suradnji sa Zajednicom Talijana Pazin prevodila se knjiga Nerine Feresini »Società Alpina dell'Istria«, a s Istarskim planinarskim savezom radilo se na monografiji u povodu 140. obljetnice istarskoga planinarstva.

Članovi PD-a Pazinka na Istarskom planinarskom putu

Skupština PD-a Pazinka

Za brojne aktivnosti utrošeno je izrazito malo sredstava – 22.500 kuna; rashodovane su 24 tisuće kuna, a manjak je pokriven zalihama iz lanjske godine. Rad su podržali Turistička zajednica Središnje Istre, Zajednica sportskih udruga Grada Pazina i Općina Cerovlje, a najveći dio sredstava prikupljen je uplatama i vlastitim prihodima članova.

U planu za 2017. mnogo je zanimljivih izleta. U prvom će se dijelu godine raditi na obnovi staze Malenica pokraj Grdosela, zahvaljujući sredstvima koja su pribavljena iz Zaklade za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva, a putem natječaja »Naš doprinos zajednici«. Usto se PD Pazinka javio i na natječaj Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb za područje promocije zdravih stilova života.

Ove je godine uvedena i jedna inovacija: kao i u nekim drugim planinarskim društvima, besplatno je učlanjivanje djece čija su oba roditelja članovi društva.

Kalendar pohoda i druga izvješća dostupni su na web stranici PD-a Pazinka. Anton Finderle

»Med morjem in gorami«

U subotu 21. siječnja otvorena je u Slovenskom domu – Kulturno prosvjetnom društvu Bazovica u Rijeci, dokumentarna izložba »Med morjem in gorami« kojom se predstavio Meddruštveni odbor planinskih društva Primorske iz Slovenije. Meddruštveni odbori (MDO) nešto su poput gradskih ili županijskih planinarskih saveza u Hrvatskoj, a zadaća im je povezivati i koordinirati društva na području koje pokrivaju. Ima ih 12 u cijeloj Sloveniji i teritorijalno uglavnom pokrivaju 11 slovenskih statističkih regija. Najviše društava koordinira Savinjski MDO (57), najmanje MDO planinskih društva Pomurja (8). U MDO PD Primorske uključeno je deset planinarskih i pet sportsko-penjačkih društava s područja Slovenske Istre (Piran, Koper), Krasa, Trsta, Ilirske Bistrice i Postojne.

Izložbom je prikazana povijest planinarstva na tom području, djelovanje u današnje vrijeme i planinarska povezanost s područjima izvan granica Republike Slovenije. Povijest slovenskog planinarstva u glavnim je crtama prikazana u Slovenskom planinskom muzeju u Mojstrani, ali svako područje ima svoje posebnosti. Zato su na poticaj Upravnog odbora Planinske zveze Slovenije pokrenute ovakve izložbe. MDO PD Primorske predstavio se kao treći u nizu, a izložba je prvi put bila otvorena u Slovenskom planinskom muzeju u Mojstrani 29. rujna 2015. Poslije toga gostovala je u pet gradova Primorske i Trstu. Nakon gostovanja u Rijeci bit će prikazana još u Ilirskoj Bistrici u povodu proslave 110 godina PD-a Snežnik.

Slovensko planinsko društvo (SPD) u Ljubljani ustanovljeno je 1893. U to je vrijeme Slovenija u sastavu Austro-Ugarske monarhije pa je osnovna zadaća planinarske organizacije toga vremena bila borba za očuvanje slovenske domoljubne svijesti i slovenskog prostora. Godine 1903. organizirana je podružnica SPD-a Vipava – Ajdovščina, 1904. u Trstu, a 1907. u Ilirskoj Bistrici. Nakon Prvoga svjetskog rata Primorska je Rapalskim ugovorom pripojena Italiji i za primorske je planinare počelo teže razdoblje. Sva su slovenska društva zabranjena, ali to nije značilo da je njihov rad prestao. U to su se vrijeme primorski planinari morali povući u ilegalu. Naravno, planinarstvo je svoj procvat doživjelo nakon Drugoga svjetskog rata, kada je osnovan velik broj novih planinarskih društava.

Otvorenje izložbe

Osim povijesnih prilika, izložbom je prikazano i današnje djelovanje na svim područjima planinarskog djelovanja, a posebno je istaknuto povezivanje s planinarima drugih naroda. Prema istoku Primorska graniči s dvije hrvatske regije: Istrom i dijelovima Primorsko-goranske županije. I dok su istarski i primorski planinari odlično povezani, na području povezivanja planinara liburnijskoga i riječkog prostora sa susjednom slovenskom regijom ima još vrlo mnogo prostora za suradnju. Odlične veze koje su razvijene prije Domovinskog rata oslabjele su uspostavom granice i vrlo se teško ponovno uspostavljaju. Mala planinarska skupina pri Slovenskom domu u Rijeci na tom području čini sve što je u njezinoj

Riječki planinari na slovenskom Snežniku

DARKO MOHAR

Veliko zanimanje za izložbu o hrvatsko-slovenskoj planinarskoj suradnji

moći. Kao kolektivni član PD-a Snežnik iz Ilirske Bistrice ona je i članica PZS-a i MDO-a PD Primorske, a ujedno su njezini članovi učlanjeni u nekoliko hrvatskih planinarskih društava, čime su i članovi HPS-a.

Uspostava prijateljstva i suradnje i jest jedan od razloga postavljanja ove izložbe u Rijeci. Njezin je povod proslava 70 godina neprekinutog djelovanja Slovenskog doma Kulturno prosvjetnog društva Bazovica u Rijeci i 15 godina djelovanja njegove planinarske skupine.

Postoji, međutim, još jedan razlog postavljanja ove izložbe u Rijeci. Neka ta izložba bude poticaj planinarima PGŽ-a (i ne samo njima) za istraživanjem, sistematskim prikupljanjem, objedinjavanjem i prikazivanjem podataka o primorsko-goranskoj planinarskoj povijesti, ali i sadašnjosti. Vrlo je važno znati i imati podatke o tome tko smo jer ono što su činili naši preci određuje i nas, a ono što mi činimo danas odredit će generacije poslije nas.

Darko Mohar

Kapelaši održali redovnu godišnju skupštinu

U petak 20. siječnja održana je u OŠ »Ivan Gundulić« redovna godišnja skupština HPD-a Kapela iz Zagreba. Svečanu skupštinu uveličalo je više od stotinu članova društva i posebnih uzvanika. Na skupštini je ukratko prezentirano sve ono na čemu se u posljednjih godinu dana naporno radilo. Društvo je u financijskom plusu, penjačka i planinarska škola odlično su zamišljene i ostvarene, u kući na Bijelim stijenama napokon je riješeno napajanje električnom energijom i usto obavljeno mnogo sitnih popravaka. Održano je nekoliko tradicionalnih izleta i društvenih manifestacija, poput fašnika, kestenijade na Puntijarki i dočeka Nove godine u Križevcima. U ljetnim je mjesecima osam članova posjetilo Gruziju i Kavkaz, o čemu je snimljen dokumentarni film.

Pročelnici sekcija naglas su čitali svoja izvješća, a nakon burnog pljeska urednica Jelena Spreicer

predstavila je novi, četvrti broj Kapelinoga godišnjeg lista, ovaj put debljeg za dvadesetak stranica. Poseban je ponos svima koji su sudjelovali u radu društva godišnja nagrada HPS-a, koji je Kapelu proglasio najboljim planinarskim društvom u Hrvatskoj u 2016. godini. »Ova laskava titula samo znači da smo na dobrom putu i ona je poticaj za daljnji rad«, istaknuo je predsjednik HPD-a Kapela Josip Zelić. Nakon skupštine planinari su se još dugo družili za stolom prepunim visokokaloričnih delicija.

Matej Perkov

Predbožićna šetnja Bilogorom 2016.

Deveti put zaredom, već tradicionalno, članovi HPD-a Bilogora završavaju planinarsku godinu predbožićnom šetnjom po Bilogori, nazvanom »Kroz Geronimovu zemlju«. Prilika je to da članovi upoznaju manje poznate dijelove Bilogore, jer se svake godine hoda novom neobilježenom stazom.

Ovaj se put na šetnju krenulo vlakom iz Bjelovara, a hodaње je započelo u Paulovcu. Malo je poznato da na Bilogori postoji željeznički tunel dug 360 metara, pa je ovo bila prilika da ga posjetimo. Izgradnja pruge Mišulinovac – Kloštar – Virovitica, koja je puštena u promet 4. svibnja 1900., oduljila se upravo zbog tunela Paulovca, probijenoga kroz Bilogoru između stajališta Paulovca i kolodvora Katalene. Tunel je trebalo dvaput obzidati opekom. Dionica Bjelovar – Kloštar zatvorena je 1968. zbog pada prometa, a 1980. uklonjene su i tračnice. No, nakon samo dvanaest godina, 1992., započela je obnova pruge.

Nakon fotografiranja ispred tunela nastavili smo pješaćiti bilogorskim prostranstvima te nakon tri sata šetnje stigli do čuvene Maršalove kantine. Tamo nas je već čekala logorska vatra pa su kobasice i slanina iz ruksaka brzo završili na šibi. Nije nedostajalo ni kuhinoga vina. Opušteno se prisjećamo zanimljive planinarske godine, posebno šarenoga Riječkoga karnevala, slapa Cerinskog vira i Japetića u prvom dijelu godine. Proletni smo dio programa započeli Papučkim jaglacima, a nastavili Belišćem, da bismo se krajem travnja

Bjelovarski planinari na ulazu u zaboravljeni bilogorski tunel

na Medvednici družili sa Stipom Božićem na Pohodu liječničkom stazom. Krajem svibnja počela je serija jačih dvodnevni izleta, od Dinare preko Zavižana do putovanja u BiH, pri čemu smo posjetili planine Perun i Zvijezdu te stari grad Bobovac. Nije se mirovalo ni za godišnjih odmora pa smo posjetili Mariju Bisticu i već deveti put zaredom Planinarski špansir-pohod te pohod po vrbovečkim bregima i goricama. Jeseni dio godine pamtit ćemo po usponima na Vaganski vrh i Anića kuk te onome na Golu Plješevicu, koju smo prvi put organizirano pohodili. »Izlet u nepoznato« lani nas je odveo u Gorski kotar, na Javorovu kosu. Završni smo dio godine započeli Martinjem u Kutjevu i izletom na Moslavačku goru, a kao i uvijek završili na našoj Bilogori. Nismo mimoišli ni Bilogoru, počevši od Križnog puta u Paulovcu preko Orovačkih vinograda do 6. Pohoda Bjelovar – Zrinski Topolovac.

Na svojem planinarskom domu Kamenitovac organizirali smo projekciju i predavanje sudionika ekspedicije Everest '79 Vladimira Mesarića »Prvenstveni uspon zapadnim grebenom na najviši vrh svijeta«. Posebno smo ponosni što smo bili suorganizatori prvog dolaska Stipe Božića na predavanje u Bjelovar, s pričom o usponu na K2.

Visokogorska sekcija Društva izvela je u 2016. nekoliko dojmljivih uspona. Zagrijavanje je počelo zimskim usponom na Bjelolasicu i edukacijom o turnom skijanju, što je potaknulo uspješan zimski

turni uspon dvojice članova u austrijskim Alpama, na 3106 metara visok vrh Hoher Sonnblick. U ljetnom su razdoblju ispenjana i dva vrha viša od 4000 metara u švicarskim Alpama. Pamti se i uspon na prekrasni Maglić (2386 m), najviši vrh Bosne i Hercegovine. S prekrasnim uspomenu iz lanjske godine nestrpljivo se čekaju novi planinarski izazovi. Željko Vinković

19. Vincekov pohod – prava zimska avantura

U čast sv. Vinka i ove su godine članovi PD-a Bunde iz Murskog Središća sudionicima Vincekova pohoda priuštiti obilje zadovoljstva, ali i ekstremne zimske uvjete. Pohod je započeo na $-14\text{ }^{\circ}\text{C}$, da bi se tijekom dana živa digla na $-4\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Hladan, sunčan dan pogodio je dobroj zimskoj veselici na 14,5 km dugoj stazi od Toplica Sveti Martin do Murskog Središća. Stazom je prošlo oko 2500 sudionika, neočekivano mnogo s obzirom na zimske uvjete.

Na pohod su stigli planinari iz čak 90-ak udruga, od čega 70-ak planinarskih, i to iz svih krajeva Hrvatske – iz Osijeka, Belišća, Našica, Koprivnice, Zagreba, Karlovca, Belca, Ivanca, Varaždina, Čakovca, Preloga, Ludbrega, Rijeke, Pule, Gospića, Senja, Crikvenice, Mljetu i Krka. Iz Slovenije od samih početaka Vincekova pohoda stiže velik broj društava, a ove su godine sudjelovala društva iz Lendave, Murske Sobote, Ljutomera,

Ovogodišnji Vincekov pohod obilježilo je vrlo hladno vrijeme

Ormoža, Velike Polane, Ptuja, Celja, Maribora, Velike Trojice, Stoperca i Ljubljane. Iz Mađarske tradicionalno dolaze prijateljska društva iz Lentija i Kaposvára. Na 19. Vincekovu pohodu sudjelovali su i članovi bosanskohercegovačkih društava iz Kreševa, Tuzle i Sarajeva. Dobna starost sudionika bila je od 5 do 90 godina pa se može zaključiti da za takve planinarske šetnje i uvjete nisu toliko važne godine koliko dobra forma.

Završetak pohoda i ove je godine bio u sportskoj dvorani u Murskom Središću, gdje su promrzle planinare dočekali topli obrok i okrijepa. Društvo žena iz Murskog Središća ponudilo je domaće kolače, a sve su

Dugačka kolona planinara na Vincekovu pohodu

Ove je godine na Vincekovu pohodu sudjelovalo više od dvije i pol tisuće ljudi

goste razveselile plesom maškara te tako predstavile »serjojsku« tradicijsku masku »cimere«.

Sudionicima je pozdravne riječi, uz predsjednicu PD-a Bundek, uputio i gradonačelnik Dražen Srpak. On je članovima Bundeka čestitao na godišnjoj nagradi HPS-a za najuspješniju planinarsku akciju u 2016., obećao im kupnju terena za buduću planinarsku kuću te proglasio najmlađu i najstariju sudionicu pohoda. Pozdravnim se riječima pridružila i dopredsjednica HPS-a Jadranka Čoklica čestitavši PD-u Bundek na cjelokupnoj organizaciji, te je sve nazočne pozvala na jubilarni 20. Vincekov pohod.

Premda je staza bila na nekoliko mjesta očišćena te iako su na nekoliko zaleđenih mjesta bili postavljeni rukohvati, ekstremni su zimski uvjeti ubrali svoj danak

Medimurke u narodnim nošnjama

pa su članovi HGSS-a Stanice Čakovec imali nekoliko intervencija. Zahvaljujemo im na pomoći i čestitamo za uspješno provedene akcije spašavanja. Hvala i brojnim donatorima, domaćinima stajanki, ukratko svima koji su bilo na koji način pripomogli u organizaciji Vincekova pohoda.

Za godinu dana, točnije 21. siječnja 2018., očekuje nas jubilarni 20. Vincekov pohod. Do tada će se planinari iz Murskog Središća ponovno dobro pripremiti i podići ljestvicu kvalitete na još višu razinu.

Sonja Vršić

Firinger i Eger bili su Osječani

U siječanjskom broju Hrvatskog planinara, na 40. stranici, autor Predrag Livak napisao je (djelomičan citat): »[...] dr. Kamilo Firinger kao predsjednik društva u Požegi [...]« te »[...] npr. Eger 40 godina tajnik«. Riječ je o pogreški jer su dr. Kamilo Firinger i Dragan Eger bili Osječani. Dr. Firinger bio je osnivač HPD-ove podružnice Jankovac 1925. godine, a Dragan Eger njegov dugogodišnji tajnik, od 1938. do 1964. Ti se podaci mogu provjeriti u brošuri »Planinarsko društvo 'Jankovac' Osijek 1925-1975«. Podatke navodi sam dr. Kamilo Firinger u uvodnom članku »Osamdeset godina organiziranog planinarstva u Osijeku«.

Kako budući istraživači planinarstva u Slavoniji ne bi bili dovedeni u zabunu, molim da objave ovaj ispravak.

Darko Fischer

- 1. 3. – 30. 5. Opća planinarska škola PD-a Tuhobić**
Rijeka
PD Tuhobić, Rijeka
- 4. – 5. 3. Pohod Kolijevkom hrvatske državnosti**
Kozjak, pl. kuća Pod Koludrom i pl. sklonište Orlovo gnijezdo
HPD Ante Bedalov, Kaštel Kambelovac
- 4. 3. Pohod Vinica – Martinščak, povodom Dana žena**
Duga Resa, Vinica
PD Naftaplin, Zagreb
- 5. 3. Pohod »Žene u planinu«**
Tramuntana, otok Cres
PD Kamenjak, Rijeka
- 5. 3. 100 žena na vrh Mosora**
Mosor, pl. dom Umberto Girometta – Vickov stup
HPD Mosor, Split
- 12. 3. 4. ženski pohod na Kamene svate**
Medvednica, Kameni svati
PD Susedgrad, Zagreb
- 12. 3. Obilazak romarskog puta Belec – Marija Bistrica**
Hodočašće na trasi Belec – Marija Bistrica
HPD Belecgrad, Belec
- 12. 3. Proljetna šetnja do Sijaset**
Senjska draga, pl. kuća Sijaset
PD Zavižan, Senj
- 13. 3. – 12. 5. Opća planinarska škola HPD-a Željezničar**
Zagreb
HPD Željezničar, Zagreb
- 17. 3. Pozdrav proljeću**
Labin, Skitača
PD Skitaci, Labin
- 18. 3. Dan PD-a Plaške glave**
Plašćanska dolina
PD Plaške glave, Plaški
- 19. 3. Četiri godišnja doba – proljeće na Oštri**
Oštra, Gospić
PD Željezničar, Gospić
- 19. 3. Četiri godišnja doba – proljeće na Metlači**
Metlača, Kaluđerovac
PD Željezničar, Gospić
- 26. 3. Papučki jaglaci**
Papuk, Velika – pl. dom Lapjak
HPD Sokolovac, Požega
- 26. 3. Uspon na Neprobić**
Neprobić: Majkovi – Neprobić
HPD Dubrovnik, Dubrovnik
- 26. 3. Pozdrav proljeću – 1. polovina Kajbumščakovog puta**
Krapina – pl. kuća Na Strahinjšćici
PD Strahinjčica, Krapina
- 26. 3. Pozovi prijatelja**
Medvednica, Kameni svati
HPD Kapela, Zagreb
- 1. 4. Pohod Našičkim planinarskim križnim putem**
Našice, Krndija
PD Krndija, Našice
- 2. 4. Hajdemo do Vrane**
Park prirode Vransko jezero
PD Belvedere, Biograd
- 2. – 7. 4. Opća planinarska škola PD-a Mljet i PD-a Planika**
Mljet
PD Mljet, Goveđari
- 3. 4. – 2. 6. Ljetna alpinistička škola HPD-a Zagreb-Matica**
Zagreb
HPD Zagreb-Matica, Zagreb
- 5. 4. – 4. 6. 40. opća planinarska škola HPD-a Zagreb-Matica**
Zagreb
HPD Zagreb-Matica, Zagreb
- 8. 4. Obilazak Beliščanskog podravskog pješačkog puta**
Belišće, pješačka staza uz rijeku Dravu
HPD Belišće, Belišće
- 9. – 15. 4. Ekološka akcija na obalama Mljeta**
Mljet: Saplunara i Polače
PD Mljet, Goveđari
- 9. 4. Proljetni pohod Vinica – Martinščak**
Vinica, pl. dom Mladen Polović
HPD Vinica, Duga Resa
- 9. 4. Dragojlin pohod na Okić**
Samoborsko gorje, Okić
HPD Željezničar, Zagreb
- 9. 4. Memorijalni uspon na Stražišće**
Stražišće: Gornji Obod – Velji Do – vrh Sveti Ivan (Stražišće)
HPD Dubrovnik, Dubrovnik
- 9. 4. Tragom prvog izleta HPD-a Sisak**
Hrastovička gora
HPD Sisak, Sisak
- 15. 4. Hodanjem k zdravlju, Dan PD-a Dubovac**
Karlovačko Pokuplje, pl. kuća Zvonimir Plevnik (Kalvarija): Vinica (Duga Resa) – Dragojla Jarnević (šuma Kozjača) – pl. kuća Zvonimir Plevnik
PD Dubovac, Karlovac
- 16. – 22. 4. Susret zaštitara prirode Dubrovačko-neretvanske županije**
Mljet: Pomena i Sobra
PD Mljet, Goveđari
- 17. 4. Dan Varaždinskog planinarskog puta**
Ivanščica, pl. kuća Ledinec
HPD Dugi vrh, Varaždin
- 17. 4. Uskršnji ponedjeljak na Sisolu**
Učka, Brseč – Sisol
PD Pljusak, Rijeka
- 17. 4. Uskršnji ponedjeljak u klanu Šokot**
Kalnik, potok Šokot – Mali Kalnik – Gornja Rijeka
PD Kalnik, Križevci

Hrvatski planinarski savez i
Planinarsko društvo "Mljet", Goveđari

DANI HRVATSKIH PLANINARA 2017.

Babino Polje, otok Mljet

subota 29. travnja – nedjelja 30. travnja
s dodatkom ponedjeljka 1. svibnja 2017.

SREDIŠNJE MJESTO DOGAĐANJA: glavni trg u Babinom Polju. **SREDIŠNJA SVEČANOST:** 29. travnja u 18 sati u Babinom Polju

IZLETI: Veliki grad, Odisejeva špilja, Nacionalni park Mljet, otočić sv. Marije, Mljetska planinarska obilaznica i druge atrakcije

UZ PODRŠKU

Općina Mljet, Turistička zajednica općine Mljet, Nacionalni park Mljet, Hotel Odisej

INFO

PD "Mljet", Goveđari

Tajana Perković: 095 5191 451

Marin Perković: 098 542 100; e-mail: marin.perkovic1@du.t-com.hr

IGLU ŠPORT

www.iglusport.hr

erdmampelster / Robert Bösch

Testirano sa srcem.

Naš DNK: istinski alpinizam. Naš laboratorij: planine. Naše proizvode podvrgnuli smo opsežnom sistematskom pregledu u sjeni veličanstvenih planina Eiger, Monch in Jungfrau. Dijagnoza: povišen puls zbog švicarske kvalitete. Nuspojave: pojačano izlučivanje endorfina i adrenalina. Sada sve ovisi o Vama – iskusite novu Mammutovu kolekciju.

www.mammut.ch

Kento Jacket Men

Ridge High GTX® Men

Trion Pro

MAMMUT

Absolute alpine.

SWISS TECHNOLOGY